

DOI: 10.53474/ad.1091617

YETERLİLİKLER ve GEREKLİLİKLER IŞIĞINDA ŞEHİR KÜLTÜRÜNÜN PARÇASI OLARAK TRABZON HALK KÜTÜPHANELERİ

Dr. Öğr. Üyesi Erdinç ALACA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
ealaca@aybu.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-6380-7982>

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, halk kütüphanelerinin şehir kültürü ilişkisini yeterlilikler ve gereklilikler bağlamında Trabzon halk kütüphaneleri özelinde ortaya koymaktır. Trabzon il ve ilçe halk kütüphanelerine ait istatistikler ve hizmet türlerine ilişkin veriler Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü İstatistik ve Veri Analizi şubesinden temin edilmiş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Personel, derme, kullanıcı, bütçe ve fiziki alan gibi özelliklerin kütüphaneler arasında farklılık göstermesi, bu unsurlara ilişkin standartların yeterince sağlanamaması kültürel rol ve sorumlulukların hayata geçirilmesi sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu durumun yarattığı olumsuzluk özellikle ilçe halk kütüphanelerinde daha yoğun hissedilmektedir. Çalışma kapsamında Trabzon il ve ilçe halk kütüphanelerinin halk kütüphanesi standartlarını ne düzeyde karşılayabildiği, il ve ilçe halk kütüphanelerinin istatistiksel veriler açısından nasıl farklılıklar gösterdiği, il ve ilçe halk kütüphanelerinde geliştirilen hizmetlerin tür bakımından nasıl farklılıklar gösterdiği açıklanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, il ve ilçe halk kütüphanelerinin şehir kültürüne daha fazla katkı sağlayabilmesi adına neler yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Çalışma sonucunda Trabzon halk kütüphanelerinin özellikle personel, derme, bina unsurları açısından standartları sağlayamadığı saptanmıştır. Ayrıca kütüphanelerde gerçekleştirilen etkinliklerin sayısı ve tür bakımından yetersiz olduğu da ortaya çıkarılmıştır. Sürdürülebilir kütüphane-şehir kültürü etkileşimi için personel, koleksiyon, bina, kullanıcı unsurlarının iyileştirilmesi, kütüphane etkinliklerinin nicel ve nitel açıdan iyileştirilmesi, bireyler arası ve kurumlar arası etkin işbirliği ağı oluşturulması ve halkla ilişkiler uygulamalarına önem verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent Kültürü, Halk Kütüphanesi, Kütüphane Hizmetleri, Halk Kütüphanesi Standartları

TRABZON PUBLIC LIBRARIES AS PART OF CITY CULTURE IN THE LIGHT OF COMPETENCIES AND NECESSITIES

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the relationship between public libraries and city culture in the context of competencies and requirements in Trabzon public libraries. This relationship is evaluated in Trabzon province and district public libraries in the context of qualifications and requirements. Statistics and data on service types of Trabzon provincial and district public libraries were obtained from the Statistics and Data Analysis Branch of the General Directorate of Libraries and Publications, and the data were analysed by content analysis method. The differences in personnel, collection, user, budget and building characteristics among libraries and the inability to meet the standards for these elements can affect the realization process of cultural roles and responsibilities negatively. The negativity created by this situation is felt more intensely especially in the district public libraries. Within the scope of the study, it has been tried to explain to what extent the Trabzon provincial and district public libraries can meet the public library standards, how the provincial and district public libraries differ in terms of statistical data, how the services developed in the provincial and district public libraries differ in terms of type and content. In addition, attention has been drawn to what needs to be done in order for the provincial and district public libraries to contribute more to the city culture. As a result of the study, it was determined that Trabzon public libraries could not meet the standards especially in terms of personnel, collection and building elements. In addition, it has been revealed that the activities carried out in the libraries are insufficient in terms of number and type. For sustainable library-city culture interaction some recommendations have been developed, such as; personnel, collection, building, user elements should be improved, library activities should be improved in terms of quantity and quality, an effective cooperation network between individuals and institutions should be established and public relations practices should be given importance.

Keywords: City Culture, Public Library, Library Services, Public Library Standards

GİRİŞ

“Kütüphaneyi diğere toplumsal kurumlardan ayıran en önemli özellik, O'nun toplumun gereksinim duyduğu bilgileri karşılamaya yönelik hizmetler veren bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır” (Çakın, 1986, s. 8). Diğere kütüphane türlerinden (milli, üniversite, okul vb.) ayrı olarak geniş bir hedef kitleye karşı sorumluluk taşıyan halk kütüphaneleri bireylerin, dolayısıyla da toplumun sosyo-kültürel açıdan kalkınmasında, değışen toplumsal yapıya bireysel düzeyde adapte olunmasında, eğitim, kültür ve bilgi temelli gereksinimlerin giderilmesinde aktif rol oynaması ve öncü olması beklenen toplumsal ve kültürel kuruluşlardır. Halk kütüphanelerinin toplumsal kalkınma ve şehir kültürüne katkı sağlama süreçlerindeki rol ve sorumlulukları ise oldukça önem taşımaktadır. Bu rol ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi birtakım gerekliliklere işaret etmektedir. Bu gerekliliklerin başında halk kütüphanesi standartları gelmektedir. Halk kütüphaneleri, kütüphane standartlarına uygunluk sağlayabildiğı ölçüde gerek kurumsal sürekliliğini sağlama gerekse kullanıcı ile arasında bağ kurma ve bağı canlı tutabilme başarısını gösterecektir. Bir diğere önemli gereklilik ise halk kütüphanelerinin ortaya koyduğu hizmetlerin kullanıcı kitlesine ulaştırılabilmesidir. Halk kütüphaneleri kullanıcıları olduğu sürece varlığı anlam kazanan ve varlığını devam ettirebilecek kurumlardır. Kullanıcı ile etkili ve verimli bir bağ kurabilmek ve kurumsal düzeyde amaçları layıkıyla gerçekleştirebilmek kütüphanelerin sahip olduğu bina, personel, derme, bütçe vb. şartlara ve elbette ortaya koydukları hizmetlere bağlıdır. Bu gerekliliklerin yerine getirilmesi kapsamında göz önünde bulundurulması gereken en önemli nokta ise mevcut *yeterlilikler*dir.

Bu noktada, rol ve sorumlulukların ne düzeyde yerine getirilebildiğı, halk kütüphanelerinin bireysel ve toplumsal kalkınma sürecine hangi ölçüde etki edebildiğı, şehir kültürüne ne düzeyde katkı sağlayabildiğı tartışmaya açık bir konudur. Bu araştırmada, Trabzon İl Halk Kütüphanesi, çocuk kütüphanesi ve ilçe halk kütüphanelerinin 2016-2020 yıllarına ilişkin istatistiksel verilerine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Trabzon halk kütüphaneleri standartlar, şartlar ve hizmetleri açısından gereklilikler ve yeterlilikler ışığında detaylı olarak tartışılmış ve konu halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısı ve şehir kültürü ilişkisi ile sınırlı tutulmuştur.

Halk kütüphanelerinin şehir kültürüne istenilen düzeyde katkı sağlayabilmesi kütüphane standartlarına ilişkin gereklilikleri yerine getirmeyi ve birtakım yeterliliklere sahip olmayı gerektirmektedir. Genel anlamda Türkiye özelinde ise Trabzon halk kütüphanelerinin gereklilikleri sağlama ve yeterliliklere sahip olması konusunda başta Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) olmak üzere yerel yönetimlerin de desteğı ile girişimlerde bulunulması ve iyileştirme çalışmalarının daha kısa sürede daha geniş coğrafyalarda yaygınlık kazanması bu çalışma ile dikkat çekilen öncelikli konudur. Bu sayede halk kütüphaneleri-kullanıcı iletişimi ve etkileşimi nitelikli bir şekilde sağlanmış, kütüphanelerin kurumsal sürekliliğı garanti altına alınmış, bireysel ve toplumsal kalkınma sürecinde yol kat edilmiş ve kütüphane-şehir kültürü etkileşiminin yaşanmasına uygun altyapı sağlanmış olacaktır.

Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- 1) Trabzon İl Halk Kütüphanesi, çocuk kütüphanesi ve ilçe halk kütüphaneleri halk kütüphanesi standartlarını ne düzeyde karşılayabilmektedir?
- 2) Trabzon İl Halk Kütüphanesi, çocuk kütüphanesi ve ilçe halk kütüphaneleri kütüphaneyi var eden temel unsurlara ilişkin istatistiksel veriler açısından nasıl farklılıklar göstermektedir?
- 3) Trabzon İl Halk Kütüphanesi, çocuk kütüphanesi ve ilçe halk kütüphanelerinde geliştirilen hizmetler tür bakımından nasıl farklılıklar göstermektedir?
- 4) Trabzon İl Halk Kütüphanesi, çocuk kütüphanesi ve ilçe halk kütüphanelerinin şehir kültürüne daha fazla katkı sağlayabilmesi adına neler yapılabilir?

HALK KÜTÜPHANELERİ: TANIM, GÖREV, İŞLEV ve STANDARTLAR

Halk kütüphaneleri, ilk ortaya çıkışlarından itibaren kavramsal çerçeve, yönetim anlayışı, hizmet felsefesi gibi unsurların hemen tamamında parçası oldukları toplumun değişim hızı ve yönüne paralel bir değişim gösteren kültür kurumları olmuşlardır. Her ne kadar öncelikle materyal sağlayan, düzenleyen ve toplumun kullanımına sunan kurumlar olarak nitelendirilseler de gelişen ve değişen toplumsal yapılar, bireylerin değişen talep ve ihtiyaçları, halk kütüphanelerinin değişimini ve dönüşümünü de zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda toplumsal adaptasyonunu ve dolayısıyla kurumsal sürekliliğini güvence altına almak isteyen halk kütüphaneleri değişime ayak uydurmaya çalışmaktadır. Başlarda para ile üye olunan, belirli sınıflar için (teknisyen ve işçi grupları) hizmet sunan (Köse, 1970), tek tip insan yetiştirmeye ve belirli grupların (işçi ve göçmen vb.) kontrolünü sağlamaya çalışan (Ignatow, 2011, s. 747-754) halk kütüphaneleri daha sonra din, dil, ırk, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, statü vb. hiçbir ayırım gözetmeksizin toplumun her kesimine eşit ve gönüllü hizmet sunmaya çalışan, sosyal, kültürel, eğitimsel amaçlar güden, bölgesinin sosyal, kültürel, ekonomik kalkınmasına yardımcı olan, değişen kullanıcı beklenti ve gereksinimlerine yaratıcı düşünceyi yenilikçi uygulamalara dönüştürerek cevap vermeye çalışan ve bu sayede kurumsal sürekliliğini sağlayacak olan toplumsal ve demokratik kurumlara dönüşmüş ve günümüzde özellikle yenilikçilik, yaratıcılık, kurumsal süreklilik, toplumsal entegrasyon kavramlarıyla beraber ele alınan kurumlar haline gelmiştir (Ersoy, 1966, s. 1; The International Federation of Library Associations and Institutions (Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu) [IFLA], 2007, s. 39; Yılmaz, 2013, s. 3; Alaca, 2015b, s. 11).

Halk kütüphaneleri ayırım gözetmeksizin toplumun her kesimine hizmet götürmekle sorumlu kültürel ve toplumsal kurumlar olarak ön plana çıkarken bu durum halk kütüphanelerinin görev ve işlevlerinden de anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde yer alan işlevler kabaca; halkın bilgi edinme ihtiyacını karşılama, yaşam boyu öğrenimi destekleme, okuma kültürü ve kütüphane kullanma alışkanlığını geliştirme, bilgi okuryazarlığı becerisi kazandırma ve geliştirme, örgün ve yaygın eğitimi destekleme, bireysel yaratıcılığı destekleme, toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmasına destek sağlama, kültürel mirasa, sanata ve bilime karşı farkındalık oluşturma, yerel kültürel mirasın toplanmasını, korunmasını ve kullanılmasını sağlama, kültürlerarası diyalog geliştirme şeklinde sıralanmaktadır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). İşlevlerin tamamını bireyin ve toplumun kültür düzeyi, kültürel gelişim ve kalkınma süreci ile ilişkilendirmek mümkündür. Ancak kültürel mirasa karşı algı ve farkındalık oluşturmak, bulunduğu bölge halkının kültürel kalkınmasına katkı sağlamak, yerel kültür mirasının toplanmasını, düzenlenmesini, korunmasını, kullanılmasını ve geleceğe aktarılmasını sağlamak ve kültürlerarası diyalogu geliştirecek ortamlar yaratmak ekseninde ortaya konulan işlevler halk kütüphanelerinin bulunduğu coğrafya ve o coğrafyada ikamet eden bireylerin geçmişi, bugünü ve geleceği açısından ne denli önemli kurumlar olduklarını açık ve net olarak ortaya koymaktadır. İşlevlerle beraber halk kütüphanelerinin çok sayıda görevi de bulunmaktadır. Bu görevler kabaca; kütüphane materyali seçme, sağlama ve ödünç vererek kullandırma, kütüphanede bulunmayan materyali kullanıcı için tedarik etme ya da yönlendirme yapma, bölgenin kültürel, sosyal, tarihi, ekonomik yapısı ile ilgili koleksiyon oluşturma, yerel girişimci ve ekonomik grupların bilgi gereksinimlerini karşılama, rehberlik ve danışma hizmeti sağlama, kurulan/kurulacak olan kütüphanelerin teknik işlerine yardım etme, tüm yaş gruplarına yönelik sanatsal ve kültürel etkinlikler düzenleme, işbirliği yapma, gezici kütüphane hizmeti sunma, dezavantajlı bireylere özgü hizmet tasarlama ve sunma, kadınlara özel hizmetler tasarlama ve sunma, derleme işlemlerini yürütme şeklinde sıralamak mümkündür (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Görevlerin tamamının, bireysel ve toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi için teknik ve kullanıcı odaklı hizmetlerin en geniş yelpazede ve nitelikli bir şekilde organize edilebilmesi adına kurgulandığı anlaşılmaktadır. Ancak burada da özellikle bulunduğu bölgenin kültürel, sosyal, tarihi ve ekonomik yapısı ile ilgili yerel derme oluşturma ve hizmete sunma, tüm yaş grupları için sanatsal, bilimsel, eğitici ve kültürel etkinlikler düzenleme, mevcut etkinliklere katılım ve destek sağlama gibi görevler halk kütüphanelerinin hizmet sunduğu coğrafya ve o coğrafyada ikamet eden bireylerin kültürel odaklı gelişim süreci ile doğrudan bağlantısı olan kurumlar olduklarını açık ve net olarak ortaya

koymaktadır. Burada bahsi geçen tüm işlev ve görevlerin içinde bulunulan toplumun, hizmet verilen coğrafyanın/şehrin tarihsel ve toplumsal koşullarıyla şekillendiği/şekillenebileceği (Yılmaz, 1996, s. 360) ve halk kütüphanelerinin, hizmet verdikleri bölgenin kültürel kalkınmasından bağımsız düşünülmemeyeceği göz ardı edilmemelidir (Ersoy, 1966, s. 1).

Gerek yukarıda sıralanan işlevleri ve görevleri nitelikli bir şekilde yerine getirebilmeleri gerekse halk kütüphanelerinin tanımına yakışır birer kurum gibi davranabilmeleri elbette birtakım gerekliliklere ve mevcut yeterliliklere bağlıdır. Aşağıda, gereklilik kapsamında ortaya konulan birtakım standartlara değinilmektedir. Türkiye'deki ve özelde Trabzon'daki halk kütüphanelerinin yukarıda sıralanan işlev ve görevleri yerine getirebilmeleri için aşağıda değinilen gereklilikleri sağlamaları oldukça önem taşımaktadır. Ancak Türkiye şartlarında ve özellikle ilçe halk kütüphaneleri düzeyinde bunun başarılabilmiş olduğunu istisnalar haricinde söylemek zordur. Öyle ki, KYGM'nin il halk kütüphaneleri için vermiş olduğu fiziki, yönetim ve hizmet anlayışı odaklı değişim ve dönüşüm girişimleri ve çabası, alan yazında yer alan il halk kütüphaneleri ve şehir kültürü odaklı birtakım araştırmalar, süreçle ilgili kısmen pozitif bir algı yaratsa da konu özellikle ilçe bazında irdelendiğinde durumun pek de pozitif olmadığı aksine ortaya konulan pratik ve teorik araştırma ve girişimlerin buz dağının ancak görünen kısmını yansıtabildiği ve bu süreçte halk kütüphanelerinin daha iyi seviyelere taşınması gerektiği anlaşılmaktadır (Odabaş, 2009; Polat, 2009; Akkaya ve Polat, 2020, s. 131). Çünkü Türkiye'de 81 il halk kütüphanesine karşılık 1.000'in üzerinde ilçe halk ve çocuk kütüphanesi bulunmakta olup ilçe halk kütüphanesi ağının çok daha geniş olduğunu ve çok daha geniş kitlelerle karşı karşıya kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yılmaz (2005) Türk toplumunun kültür kavramına olan mesafesine dikkat çektiği yazısında birtakım gerçekleri gözler önüne sererken sinema, tiyatro, müze, bale, operanın yanı sıra özellikle kütüphaneler açısından yaklaşık 50 yıllık bir sürecin çarpıcı fotoğrafını çekmiştir. Bu duruma paralel olarak Şahin (2007, s. 39) halk kütüphanelerinin gerek nitelik gerekse nicelik açısından yeterli olmadığı bir toplumda gerçek kalkınmayı düşünmenin hayalden öteye geçemeyeceğine ayrıca elde edilecek başarıların da kalıcı olmaktan uzak olacağına vurgu yapmaktadır.

Kültürel gelişimin ağır yaşandığı, özellikle ilçe halk kütüphanesi bazında gelişimin mevcut şartlarda uzun vadede dahi sağlanamayacağı ise bir Türkiye gerçeği olarak tekrar karşımıza çıkmaktadır/çıkacaktır. Araştırmanın öneri kısmında bu süreci hızlandırmak için yapılması gerekenlere ayrıca değinilmekte olup aşağıda süreci kolaylaştıracak ve hızlandıracak gereklilikler kapsamında birtakım standartlara dikkat çekilmektedir.

Standart; halk kütüphanesinin yeterlilik düzeyini ve etkinliğini ölçmek ve değerlendirmek için ilke veya ölçüt olarak kullanılabilen genel veya istatistik terimleriyle ifade edilmiş bir nitelik ve nicelik ölçüsü olarak tanımlanmakta (Withers, 1972, s. 321), esas ölçütün ise halkın ihtiyaç ve gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığı ya da ne düzeyde karşılanabildiği olduğuna vurgu yapılmaktadır (Bayram, 1990, s. 20). Bu bağlamda, standartlar kapsamında il-çocuk-ilçe halk kütüphanelerine ilişkin detaylı analizlere geçmeden önce, bahsi geçen ilke ve standartlara özellikle bina, derme ve personel açısından değinilmektedir.

Tablo 1. Halk Kütüphanelerinde Bina İlke ve Standartları

Bina İlke ve Standartları
1) Bakanlıkça yaptırılacak kütüphane binalarının yer seçiminde nüfusun en az 50.000 olma koşulu aranır.
2) Bakanlıkça yaptırılacak kütüphane binalarının alan büyüklüğü şube kütüphaneleri için en az 500 m ² , merkez kütüphaneler için en az 1.200 m ² olmalıdır.
3) Bina yapımı için uygulanacak proje seçiminde nüfus, iklim koşulları, bölgenin tarihi ve mimari dokusu, eğitim ve gelişmişlik düzeyi dikkate alınır.
4) Kütüphane binası, yerleşim bölgesinin merkezinde ya da en fazla üç km. uzaklıkta ve kolay ulaşılabilir bir yerde olmalıdır.
5) Binanın kütüphane hizmetleri açısından amaç ve standartlara uygun olması sağlanır.
6) Kütüphane binaları, engelli kullanıcıların kütüphane hizmetlerinden tam olarak yararlanmalarını sağlayacak şekilde tasarlanır.

Kaynak: (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012).

Tablo 1'de halk kütüphanelerine ilişkin bina ilke ve standartları yer almaktadır. Kütüphane kurulabilmesi adına nüfus alt limitine, fiziki alanın genişliğine, iklim koşulları, bölgenin tarihi ve

mimari dokusu ile eğitim ve gelişmişlik düzeyinin dikkate alındığına, merkeze uzaklığın alt limitine, amaç ve standartlara uygunluğa, engelli kullanıcı dostu yapılara dikkat çekilmektedir.

Kütüphane binaları öncelikle çalışanların, kullanıcıların ve kütüphane koleksiyonunun dış şartlardan korunması için tasarlanarak inşa edilse de bunun ötesinde iç ve dış mimari sanatının bileşenleri ışığında işlevsel olmalı, kullanıcılarda ve personelde görsel bir etki bırakmalı, merak ve estetik duygusunu harekete geçirmelidir (Hazırlar, 2004, s. 1). Bina unsuru kütüphane-kullanıcı etkileşimi sürecinde öncü unsurlardan biridir. Kullanıcının fiziki yapıdan etkilenmesi, merak ve estetik duygusunun harekete geçirilmesi, kütüphane kullanma isteğinin oluşması açısından bina ya da fiziki görünüm vitrin görevi üstlenmektedir. Öte yandan kütüphane bina tasarımında yöreye özgü mimari anlayışa, yöreye ait kültürel unsurların iç-dış tasarım sürecinde kullanımına dikkat edilmesi de hem kültürel etkileşim hem de kültürel farkındalık açısından önem taşımaktadır (Altay ve Yankova, 2016, s. 446). Türkiye'deki, konu özelinde Trabzon'daki il ve ilçe halk kütüphanelerinin fiziki açıdan birer cazibe merkezi niteliği taşıyıp taşımadığı ise tartışmaya açık bir konu olmakla birlikte özellikle ilçe halk kütüphanelerinin fiziki şartları, üzerinde ayrıca durulması gereken bir konudur. KYGM'nin Türkiye'deki il halk kütüphaneleri açısından başlatmış olduğu fiziki yenilenme/dönüşüm girişimlerinin uzun vadede ilçe halk kütüphanelerine daha fazla yansıtacağı düşünülmektedir.

Tablo 2. Halk Kütüphanelerinde Derme İlke ve Standartları

Derme İlke ve Standartları
1) Materyal sayısı, yerleşim yerinin nüfusu ölçü alınmak suretiyle, üç kişiye bir kitap düşecek şekilde belirlenir. Ancak derme sayısı 5.000'in altında olamaz.
2) Dermenin en az 1/3'ü çocuklara yönelik materyalden oluşur.
3) Kütüphanede en az on dergi ve en az iki gazete kullanıcının hizmetine sunulur.
4) Gezici kütüphane dermesi en az 2.000 materyali kapsar ve her yıl güncellenir.

Kaynak: (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012).

Tablo 2'de halk kütüphanelerine ilişkin derme/koleksiyon ilke ve standartları yer almaktadır. İlke ve standartlar kapsamında derme alt limitine, çocuklara yönelik kaynakların derme içerisindeki oranına, dergi ve gazete gibi süreli yayın alt limitine ve gezici kütüphanelerde bulunması gereken kaynak alt limitine dikkat çekilmektedir. Bununla birlikte, IFLA standartlarına göre ise halk kütüphanesi dermesinde kişi başı iki kitap bulunması gerekmektedir (IFLA, 2007, s. 103). Çalışma kapsamında dermeye yönelik analizler ulusal ve uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir.

Derme, halk kütüphanelerinin kullanıcılara temas ettiği, kullanıcı-kütüphane arasındaki bağları sağlamlaştıran, kullanıcıyı kütüphaneye çeken önemli bir unsur ve Cengiz (2017, s. 6, 13)'in de belirttiği üzere, kullanıcının kütüphaneden yararlanma, bilgi ihtiyacını karşılama, araştırma ve öğrenme faaliyetlerine katkıda bulunan bir araçtır. Ayrıca halk kütüphanelerinin amaçlarını gerçekleştirebilmesini sağlayan önemli bir etkidir de (Cengiz, Külcü ve Yılmaz, 2019, s. 6). Dermenin güncelliği, bölge halkının gereksinim ve isteklerine cevap verebilir nitelikte ve nicelikte olması, farklı formatlarda kaynakları içeriyor olması kütüphanelerin etkinliği, verimliliği ve amaçların gerçekleştirilebilirliği ile doğru orantılıdır. Öte yandan kitap okuma ve ona sahip olmanın bir toplumun kültür ve zihniyet dünyasını anlamada, algılamada ve değerlendirmede önemli kıstaslar teşkil ettiği (Saydam, 2006, s. 1) bu bağlamda hem bireyler hem de halk kütüphaneleri için kitabın ya da daha geniş kullanımıyla dermenin birçok açıdan önem taşıdığı söylenebilir. Saydam Trabzon'u konu alan aynı çalışmada Trabzon'da toplumun kültürel gelişmişlik açısından istenen düzeyde olmadığına dikkat çekerken az sayıda kitap yazılması, basılması ve okunmasını da bunun göstergeleri olarak ileri sürmektedir (Saydam, 2006, s. 8).

Tablo 3. Halk Kütüphanelerinde Personel İlke ve Standartları

Personel İlke ve Standartları
1) Her il ve ilçe halk kütüphanesinde bir müdür ile en az bir müdür yardımcısı bulunur.
2) Her kütüphanede en az bir kütüphaneci bulunur. Kütüphanede görevlendirilecek kütüphaneci sayısı toplam personel sayısının 1/3'ü oranında olmalıdır.
3) Her il halk kütüphanesinde en az iki memur, bir ambar memuru, bir teknisyen, bir kaloriferci, eğer gezici kütüphane aracı varsa bir şoför bulunur.
4) Şube halk kütüphanelerinde her 10.000 kişi için bir kütüphaneci, iki memur, bir hizmetli görevlendirilir.
5) Gezici kütüphanede en az bir kütüphaneci veya memur ile şoför bulunur.

6) Yerel yönetimlerle işbirliği sonucu açılan kütüphanelerde, Bakanlıkça personel atanıncaya kadar yerel yönetimler tarafından tam zamanlı çalışan en az ortaöğretim mezunu bir personel görevlendirilir.

Kaynak: (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012).

Tablo 3'te halk kütüphanelerine ilişkin personel ilke ve standartları yer almaktadır. İlke ve standartlar kapsamında müdür, müdür yardımcısı, kütüphaneci ve diğer personel gruplarına ilişkin alt limite ve özellikle kütüphaneci ataması yapılmamış kütüphanelerde görevlendirilecek personele ilişkin noktalara dikkat çekilmektedir. Bu standartların yanı sıra yine IFLA standartlarına göre 2.500 nüfuslu yer için bir tam zamanlı personel bulunması gerekmektedir (IFLA, 2007, s. 119). Tablo 3'te yer alan ve standart olarak belirlenen personel sayı ve çeşitliliğine Türkiye genelinde ve Trabzon özelinde özellikle ilçe halk kütüphanelerinde rastlamak istisnalar haricinde olanaklı değildir.

Personel unsuru kütüphaneyi ayakta tutan, hizmetler ile kullanıcı arasında iletişim sağlayan önemli bir diğer unsurdur. Aynı zamanda kurumsal sürekliliğin baş mimarı olarak nitelendirilmektedir (Alaca, 2021, s. 166). Türkiye'deki il ve ilçe halk kütüphanelerinde eksikliği fazlasıyla hissedilmekle birlikte yine KYGM'nin son yıllardaki girişimleriyle önemli sayıda kütüphaneci atamaları gerçekleştirilmekte, bu tarz girişimler henüz yeterli seviyelerde olmasa da Türk halk kütüphaneciliği açısından ileriye dönük umut vermektedir. Mesleki eğitim almış kütüphanecisi olmayan kütüphanelerin uzun vadede kurumsal sürekliliğini, etkinliğini ve verimliliğini sağlamasını beklemek iyimser bir yaklaşım olmakla birlikte gerçekçi değildir.

Tablo 1, 2 ve 3'te yer alan standartlar il ve ilçe halk kütüphanelerinin hizmet niteliğine dolayısıyla da halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısına doğrudan etki etmektedir. Bu standartların yanı sıra, kullanıcı ve bütçe unsurları da bu süreçte göz ardı edilmemelidir. Bütçe bu sürecin çimentosu kullanıcı unsuru ise bu sürecin varlık sebebidir. Her iki unsura ilişkin verilere daha sonraki bölümde yer verilmektedir. Burada göz ardı edilmemesi gereken en önemli husus kuşkusuz yukarıda sıralanan birçok görev ve işlevler kapsamında özellikle kültürel hedeflerin gerçekleştirilmesinin bir başka deyişle kültür politikalarının yaşama geçirilmesinin ancak ve ancak nitelikli, gereklilikler kapsamında yeterliliklere sahip olan halk kütüphaneleri gibi kültür kurumları ile mümkün olacaktır (Oğuz, 2010, s. iv; Taşkın ve Altay, 2020, s. 217).

KÜTÜPHANELERİN ŞEHİR KÜLTÜRÜNE KATKISI ve TRABZON HALK KÜTÜPHANELERİ

Kültür kavramı genel olarak “insan elinden çıkan her şey” (Yılmaz, 2008, s. 352), “insanların buldukları coğrafyanın ve zamanın değerleri ile sahip oldukları veya edindikleri kültür kaynaklarını yeniden gözlemleyebildikleri ve dönüştürebildikleri bir miras” (Odabaş, Akkaya ve Polat, 2020, s. 27) olarak nitelendirilirken şehir kültürü “bir kentin kimliğini belirleyen unsurlardan biri” (Akkaya ve Polat, 2020, s. 122), “insanların yaşadıkları kentler için ve kente karşı geliştirdikleri tutumlarının bütünü” (Belli ve Aydın, 2017, s. 422), “kent insanının sürekli üretmeye devam ettiği değerler toplamı” (Odabaş, Akkaya ve Polat, 2020, s. 29), “kent bünyesinde yaşayan insanlarca, ortak bir paydada buluşularak üretilen maddi veya manevi değerlerin oluşum süreci” (Hayta, 2016, s. 166) olarak tanımlanmaktadır. Kapsamlı bir başka yaklaşıma göre şehir kültürü; gelenek, görenek, inançlar, bayramlar, törenler, kutlamalar, halk müziği, halk oyunları, halk sporları, çocuk oyun ve oyuncakları, geleneksel el sanatları, tiyatro, geleneksel giyim kuşam, süsleme, halk resmi, halk mimarisi, tarihi evler, binalar, anıtlar, geleneksel lezzetler, halk edebiyatı, bilgi ve bilgi kaynağı gibi unsurlardan oluşan halk kültürünün belirli bir şehri yansıması sonucu oluşmaktadır (Alaca, 2015a, s. 230; Taşkın ve Altay, 2020, s. 209). Kültürü oluşturan bu kavramların büyük bir kısmına karşı halkta ilgi uyandırmak ve bu kavramlar kapsamında bireylerin farkındalık seviyelerini yükseltmek konusunda bilgi merkezlerine ve özellikle cinsiyet, yaş, din, dil, ırk, statü vb. hiçbir ayırım gözetmeksizin toplumun her kesimine hizmet sunma görevini üstlenen halk kütüphanelerine çalışmanın önceki bölümünde de değinildiği üzere önemli sorumluluklar düşmektedir (Alaca, 2015a, s. 230).

Şehirler, tarih boyunca ortaya çıkan, gelişen ve değişen yerleşim yerleri olduklarından her şehir zamanla kendine özgü kültürel dokusunu oluşturmaktadır (Şeşen, 2016, s. 108). Bu bağlamda, kültür

ve şehir kültürü geçmişten gelen ve geleceğe yön verecek bir birikim olarak düşünülebilir. Kültür birikimi ve kuşaktan kuşağa aktarılması ise aynı zamanda bilgi birikimi ve aktarımı olarak nitelendirilebilir (Anameriç, 2008, s. 54; Taşkın ve Altay, 2020, s. 207). Halk kütüphaneleri, bu birikim ve aktarım sürecinde hem kültürel koruyucu hem de aktarıcı görevlerini bir arada yürüten toplumsal kurumların başında gelmektedir. Ancak standartlara olan uzaklık ve kütüphaneyi oluşturan temel unsurların nicel ve nitel yetersizliği gibi önemli gerekçelerden ötürü halk kütüphaneleri koruyucu ve aktarıcı özelliklerini tam anlamıyla yerine getirememekte, sahip olunan yeterlilikler ve bu kapsamda verilen mücadele il ve ilçe halk kütüphaneleri arasında önemli farklılıklara neden olmaktadır.

Kütüphaneler, konu özelinde halk kütüphaneleri, hizmet verilen bölgenin kültürel, sosyal, sanatsal vb. değerlerini belirleme, koruma, geliştirme, bu değerlere ilişkin kullanıcıda algı ve farkındalık yaratarak değerlerin benimsenmesini ve yaygınlaşmasını sağlama gibi vazifeleri yerine getirmeye çalışan kurumlardır. Bu bağlamda, halk kütüphanelerinin birey, toplum ve şehir kültürü üzerindeki etkisi ve katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Halk kütüphaneleri, gerek tanımı gerek amaçları gerekse işlevleri kapsamında şehir kültürüne doğrudan katkı sağlayabilecek, bu kültürü oluşturabilecek ve geliştirebilecek kurumlardır. Bu etkileşimi gerçekleştirmenin, ortak kültürel değerler üretmenin ise çok sayıda yolu ve yöntemi bulunmaktadır. Hizmet verilen bölgeyle ilgili eserlerin koleksiyona kazandırılması, yerel ve bölgesel gazetelerin temin edilmesi, bölgede yaşayan yazar ve şairler ile işbirliği yapılarak kendilerine ait eserlerin koleksiyona dâhil edilmesi, imza ve yazarlarla söyleşi günleri organize edilmesi, şehir kültürünü yansıtan ya da aynı şehirde yaşayan farklı kültürden bireylerin sosyalleşmesini ve etkileşimini sağlayacak kültürel ve bilimsel faaliyetlerin organize edilmesi, yarışmalar, şiir ve kitap okuma etkinlikleri düzenlenmesi, kurumlar arası işbirliği ile kültürel değerlere karşı algı ve farkındalık oluşturulması, yerel kültürü yansıtan sergiler ve etkinlikler organize edilmesi, film gösterimleri aracılığıyla yerel kültürün farklı kullanıcı gruplarına benimsetilmesi ya da kültürel farklılıklara karşı algı ve farkındalık oluşturulması, kültürel geziler ve kütüphane gezileri düzenlenmesi, kültür, şehir kültürü, şehir kültürü ve halk kütüphaneleri konulu toplantı ve etkinlikler düzenlenmesi, şehir kültürünü yansıtan ve özellikle çocuklara yönelik boyama, oyun vb. etkinlikler düzenlenmesi, yerel basın/medya ile iletişime geçilerek etkinliklerin daha geniş kitlelere duyurulması, sosyal medyanın aktif ve etkin kullanımıyla hizmetlerin daha geniş kitlelerce fark edilmesinin sağlanması gibi çok sayıda farklı girişimle halk kütüphaneleri şehir kültürüne doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlayabilmektedir. Bunların yanı sıra şehir kitaplıkları/kent kitaplıkları oluşturulması ve yerel kültürü yansıtan her türlü belge, fotoğraf, harita, şarkı, efsane, masal, mani, deyim gibi yazılı ve sözlü materyallerin, kütüphanenin hizmet verdiği bölgenin edebi, tarihi, sanatsal, kültürel, turistik vb. özelliklerini yansıtan materyallerin bu kitaplığa kazandırılması ve kullanıcılara sunulması (Kütüphane Hizmet Esasları, 2012, s. 21-22) da yine kütüphane-şehir kültürü etkileşimini olumlu yönde destekleyecek önemli bir diğer girişimdir. Halk kütüphaneleri burada sıralanan kültürel odaklı girişimleri ve girişimler kapsamında rol ve sorumluluklarını ancak parçası oldukları topluma yakın oldukları ölçüde başarı ile yerine getirebilecektir (Akkaya ve Polat, 2020, s. 123). Halk kütüphaneleri bu girişimlerle hizmet verdiği toplumun kültürünü etkileme, geliştirme, dönüştürme olanağı bulduğu gibi, bireylerin entelektüel gelişimlerine ve hizmet verilen coğrafyanın kültürel kalkınmasına da destek olmaktadır (Yılmaz, 2009, s. 75; Atılğan, 2012, s. 336). Kütüphaneyi oluşturan beş temel unsurun niceliği ve niteliği ise bu katkı ve girişimlerin niteliği ve elde edilecek sürdürülebilir başarı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (Polat, 2009). Başka bir deyişle, bina, personel, bütçe, koleksiyon ve kullanıcı unsurlarının niceliği ve niteliği halk kütüphanesi-şehir kültürü etkileşiminin esas belirleyicisidir. Bu sayede halk kütüphaneleri şehrin kalıcılığına katkı sağlarken öte yandan hem kendi hem de hizmet verdiği şehrin kimliğini de güçlendirmektedir (Altay, 2018, s. 313-314). Bu etkileşimin Trabzon özelinde ortaya çıkarılabilmesi adına bu çalışma kapsamında özellikle beş temel unsura ilişkin yeterliliklere ve halk kütüphanelerinin standartlara olan mesafesine odaklanılmış, konu şehir kültürü ile ilişkisel bağlamda ele alınmıştır.

Geçmişten günümüze Trabzon şehrinde kültürel mirasın özellikle de kitapların korunması ve gelecek nesillere aktarılması için çok sayıda kütüphane kurulmuş olup bu kütüphaneler Trabzon şehrine adeta bir kültür merkezi olma niteliği de kazandırmıştır. Bu kütüphaneler; Sümela Manastırı, Kuşul

Manastırı, Hatuniye, Fatih Orta Hisar Camii, Orta Hisar Saraç/Sirac Zade, Fetvahane, Hacı Ahmet Efendi, Hacı Salih Efendi Kütüphanesi ve Eski Kütüphane gibi kütüphanelerdir (Dündar 2001, s. 306). Hatuniye, Orta Hisar, Fetvahane ve Hacı Ahmet kütüphaneleri 1317 Maarif Salnamesinde de yer almaktadır (aktaran Taşkın, 2009, s. 257). Adı geçen bu kütüphanelerin varlığını günümüzde sürdürmemiş olması bugün, kültürel mirasın koruyuculuğu, geliştiriciliği ve aktarıcılığı vazifesini özellikle il ve ilçe halk kütüphanelerinin omuzlarına yüklemiştir. Hiç kuşkusuz halk kütüphaneleri ile şehir kültürü arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Halk kütüphaneleri, hizmet verilen şehir insanının gereksinimlerine öncelik veren nitelikli hizmetler ve gerçekleştirdikleri etkinliklerle etkileşime uygun ortam yaratarak içinde bulunduğu şehrin kültürünü besleyen kurumlardır (Akman, 2000, s. 356; Taşkın ve Altay, 2020, s. 215). Bununla beraber şehrin kültürünün de halk kütüphanelerinin hizmet ve unsurlarını beslemesi beklenir. Bu karşılıklı etkileşim ve beklenti ise birtakım gerekliliklerin göz önünde tutularak yeterliliklere sahip olunması ile sağlanabilir. Bu araştırma kapsamında gereklilikler ve yeterlilikler Trabzon halk kütüphaneleri özelinde ele alınmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesinin önemli şehirlerinden biri olan Trabzon'un 18 ilçesi bulunmaktadır (Akçaabat, Araklı, Arsin, Beşikdüzü, Çarşıbaşı, Çaykara, Dernekpazarı, Düzköy, Hayrat, Köprübaşı, Maçka, Of, Ortahisar, Sürmene, Şalpazarı, Tonya, Vakfikebir, Yomra). İl geneli halk kütüphanesi sayısı ise toplam 29 olup bu halk kütüphanelerinin bir kısmı aktif olmamakla birlikte bir kısmı ise yakın zamanda hizmete başlamıştır (Araklı Yeşilyurt, Çalköy, Çarşıbaşı, Çayırbağı, Dernekpazarı, Esiroğlu, Geyikli, Hayrat, Işıklar, İskenderli, Köprübaşı, Resüllü, Türkeli, Uğurlu Halk Kütüphaneleri ve Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi). Aktif kütüphaneler kendi içerisinde kütüphaneyi var eden beş temel unsur (bina, bütçe, derme, personel ve kullanıcı) açısından birtakım farklılıklar göstermekte, özellikle ilçe halk kütüphaneleri bu beş unsur açısından daha olumsuz bir tablo çizmektedir. Bu unsurlarda yaşanan eksikliklerin ilçe halk kütüphanelerinde hizmet geliştirme sürecine ve dolayısıyla bu kütüphanelerin şehir kültürüne katkı sağlamasına olumsuz yansıdığı söylemek yanlış olmayacaktır. İlçe bazında Çarşıbaşı, Dernekpazarı, Hayrat, Köprübaşı halk kütüphanelerinin istikrarlı hizmet sunmamaları, aktif olmamaları ya da yeni açılmış olmaları gibi nedenlerle yeterli düzeyde sayısal verilerine ulaşılamadığından adı geçen kütüphaneler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Trabzon şehri, başta il halk kütüphanesi ve çocuk kütüphanesi olmak üzere 13 aktif ilçe halk kütüphanesiyle (Akçaabat, Araklı, Arsin 100. Yıl, Beşikdüzü, Çaykara 100. Yıl, Düzköy, Maçka, Of, Sürmene 100. Yıl, Şalpazarı, Tonya, Vakfikebir ve Yomra İlçe Halk Kütüphaneleri) bir yandan halkın bilgi temelli, eğitim, sosyal ve kültürel odaklı gereksinimlerine karşılık vermeye çalışırken bir yandan da şehir kültürüne ilişkin değerleri koruma ve bu değerleri halkla/kullanıcılarla buluşturma vazifesini yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu süreçte halk kütüphanelerinin rol ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ise kütüphaneleri oluşturan bir takım unsurların yeterliliklerine bağlıdır. Bina, bütçe, personel, kullanıcı ve derme unsurlarının nicel ve nitel açıdan yeterliliği kütüphane girişim ve faaliyetleri, dolayısıyla da kütüphane-şehir kültürü etkileşimi üzerinde belirleyici olmaktadır. İlerleyen bölümde Trabzon halk kütüphanelerinin yeterliliklerine 2016-2020 yıllarına ilişkin verilerle dikkat çekilmekte ve Türk halk kütüphaneciliğinin şehir kültürü ile olan ilişkisine yönelik Trabzon özelinde bir kesit sunulmaktadır.

AMAÇ, KAPSAM ve YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı kültürel değerleri koruma ve bireylere aktarma sorumluluğu taşıyan toplumsal ve kültürel kurumlar olan halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısını ve şehir kültürü ilişkisini, yeterlilikler ve gereklilikler ekseninde ortaya koymaktır. Araştırmanın kapsamı Trabzon il ve ilçe halk kütüphaneleri ile sınırlı tutulmuş olup Trabzon İl Halk Kütüphanesi ve çocuk kütüphanesiyle birlikte 13 aktif ilçe halk kütüphanesi (Akçaabat, Araklı, Arsin 100. Yıl, Beşikdüzü, Çaykara 100. Yıl, Düzköy, Maçka, Of, Sürmene 100. Yıl, Şalpazarı, Tonya, Vakfikebir ve Yomra İlçe Halk Kütüphaneleri) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Trabzon il ve ilçe halk kütüphanelerine ait istatistikler ve hizmet türlerine ilişkin veriler Kütüphaneler ve Yayınlar Genel

Müdürlüğü İstatistik ve Veri Analizi Şubesinde temin edilmiş ve içerik analizi yöntemiyle kurumsal düzeyde analiz edilmiştir.

BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Trabzon il halk, çocuk kütüphanesinin ve ilçe halk kütüphanelerinin şehir kültürü ekseninde kültürel vazifelerini yerine getirmelerine alt yapı hazırlaması beklenen unsurlara (personel, derme/koleksiyon, kullanıcı, bina, bütçe¹) ilişkin veriler kütüphane bazında detaylı olarak sunulmakta, il halk ve çocuk kütüphanesinin ve ilçe halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkı sağlayabilmesi adına birtakım eksikliklere ve bu eksikliklerin giderilmesine yine kütüphane bazında vurgu yapılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde 2021 yılına ilişkin yılsonu verilerine erişim sağlanamadığından bu araştırma kapsamında 2016-2020 yıllarını kapsayan beş yıllık sürece ilişkin veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 4². Trabzon İl Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020 ³
Toplam Personel Sayısı	14	13	13	14	17
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	4	5	4	4	5
Kullanıcı Sayısı	98.614	105.454	102.929	109.477	34.706
Üye Sayısı	8.747	10.691	14.850	18.096	21.649
Kitap Sayısı	87.166	63.464	66.193	63.032	63.229
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	4.703	356	598	41	196
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	1.909	6.028	5.155	710	273
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	285	291	315	239	175
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	24.032	28.481	32.203	33.743	18.313
Kültürel Etkinlik Sayısı	11	48	73	53	- ⁴
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	2.053	11.887	12.855	4.145	-
Nüfus ⁵	327.701	332.504	317.520	328.457	330.373

Tablo 4'te Trabzon İl Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Trabzon İl Halk Kütüphanesi olanaklar bakımından ilçe halk kütüphanelerinden oldukça iyi durumdadır. Toplam personel sayısı ve toplam sayı içerisindeki eğitimli personel sayısı olumlu bir tablo çizmekte ve standartları karşılamaktadır. 2020 yılında toplam personel sayısı en yüksek sayıya ulaşmış olmakla birlikte (n=17) beş yıllık süreçte Trabzon İl Halk Kütüphanesinde ortalama 14 personel görev yapmış olup mesleki eğitim almış personel sayısı ise ortalama dörttür. Kütüphane kullanıcı sayısı 2020 yılı hariç her yıl artış göstermiş ve 2019 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=109.477). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 90.236 olup ortalama personel başına 6.445 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=21.649). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 14.806 olup ortalama personel başına 1.057 üye düşmektedir. Öte yandan merkez nüfus ortalaması (n=327.311) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 23.379 kişi düşmekte olup bu sayı standartların üzerindedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %4,5 olup bu oran oldukça düşüktür. Toplam personel sayısı ve mesleki eğitim almış personel sayısı standartları sağlasa da Trabzon İl

¹ Bütçe verileri cari veriler olup memur, sözleşmeli personel, işçi, geçici süreli çalışan maaş ve primlerini, tüketime yönelik mal ve malzeme alımlarını (elektrik, doğalgaz, kömür, su, temizlik, kırtasiye, yakıt vb.), yollukları, görev giderlerini (gezici kütüphane aracının vergi ödemeleri, işletme ruhsatı vb.), hizmet alımlarını (telefon, internet, gezici kütüphane sigorta giderleri vb.), menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım ve onarım giderlerini (yangın söndürme ikaz sistemi, kamera, elektrik sayacı, telefon, klima, gezici kütüphane aracı bakımı, lastik vb.), gayrimenkul mal bakım ve onarım giderlerini (asansör, jeneratör, su-elektrik-doğalgaz tesisatı bakımı vb.) kapsamaktadır.

² Tablolarda yer alan veriler 21.01.2022 tarihinde Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü İstatistik ve Veri Analizi Şubesinde temin edilmiştir.

³ 2020 yılına ait verilerde COVID-19 salgınının olumsuz etkisi göz ardı edilmemelidir.

⁴ “-” işaretinin yer aldığı gözlemlere ilişkin veri bulunmamaktadır.

⁵ Trabzon il ve ilçelerine ilişkin nüfus bilgilerine Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne ait <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden erişilmiş olup Tablo 4 ve 5'te yer alan nüfus verileri merkez nüfusa ait olup Tablo 5'te ayrıca çocuk nüfusu da verilmiştir.

Halk Kütüphanesinde dahi daha fazla personele ihtiyaç duyulduğu anlaşılmakta olup üye sayısının toplam nüfusa oranı ise ayrıca düşündürücüdür.

Trabzon İl Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısında yer yer dalgalanmalar yaşansa da kitap sayısı 2016 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=87.166). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 68.616 olup ortalama nüfus (n=327.311) dikkate alındığında kişi başı 0,2 kitap düşmekle birlikte bu oran halk kütüphanesi ve IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 5 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından satın alınan kitap oranlarında düşüş gözlenirse de tabloda yer alan sayılar kütüphane-kullanıcı etkileşiminin her yıl belirli oranda yaşandığına ilişkin ipuçları vermektedir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından ortalama 1.178 kitap temin edilmiştir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden her yıl belirli oranda kaynak temini gerçekleştiği ancak bu sayının son yıllarda ciddi oranda azaldığı da anlaşılmaktadır. Öte yandan, yıllara göre dalgalanmalar yaşansa da abone olunan süreli yayın sayısı standartların oldukça üzerinde olup bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 261'dir. Ödünç verilen materyal sayısı özellikle 2020 yılında ciddi oranda azalmış olup bu azalma 2019 yılına kıyasla %46 oranında gerçekleşmiştir. Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 1,8 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır. Gerek il halk ve çocuk kütüphanesi gerekse ilçe halk kütüphaneleri açısından 2020 yılına ilişkin verilerin 2019 yılına göre azalma göstermesinde COVID-19 salgınının etkisi olduğu, bireylerin kütüphanelerden bu nedenle de uzak kalmış olabileceği göz ardı edilmemelidir.

Trabzon il halk kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam 185 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 6.188 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %1,9'dur. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılımın oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=70), kitap okuma saati (n=37), söyleşi (n=19), masal okuma saati (n=11), ödül (n=9), diğer (n=6), sergi (n=4), gezi (n=4), bilgilendirme (n=4), konferans (n=3), şiir dinletisi (n=3), tören (n=2), promosyon dağıtımı (n=2), video gösterisi (n=2), slayt gösterisi (n=2), film gösterimi (n=2), panel (n=1), kampanya (n=1), gösteri (n=1), tiyatro (n=1), ve imza günü (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup tanıtım, kitap ve masal okuma saati en sık gerçekleştirilen etkinliklerdir. Bu etkinliklere 10.714 yetişkin ve 20.226 çocuk katılım göstermiştir. Öte yandan "diğer" başlığı altında boyama, hikâye ve masal tamamlama, drama etkinlikleri ile birlikte Dünya Ruh Sağlığı Günü kapsamında farkındalık oluşturma ve Dünya Roman Kahramanları Haftası kutlaması gibi etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Trabzon İl Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 967 m² kapalı kullanım alanı, 209 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibarı ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 1.963.393.11 TL'dir.

Tablo 5. Trabzon Merkez Çocuk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	2	2	2	2	2
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	1
Kullanıcı Sayısı	4.524	5.976	5.268	5.979	3.057
Üye Sayısı	464	614	792	850	854
Kitap Sayısı	10.220	11.859	9.245	9.726	5.062
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	130	402	121	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	1.391	1.267	1.089	-	-
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	16	9	12	19	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.734	1.791	3.070	1.489	332
Kültürel Etkinlik Sayısı	6	11	10	17	2
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	229	264	265	347	34
Nüfus	327.701	332.504	317.520	328.457	330.373
Çocuk Nüfusu	83.625	83.918	80.382	82.748	83.426

Tablo 5'te Trabzon Merkez Çocuk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Trabzon Çocuk Kütüphanesinin toplam personel sayısı beş yıllık süreçte değişmemiş

olmakla birlikte 2020 yılında mesleki eğitim almış bir kütüphanecinin kurumda göreve başladığı görülmektedir. Kütüphane kullanıcı sayısında yer yer dalgalanmalar gözlenmekle birlikte bu sayı 2019 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=5.979). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 4.960 olup ortalama personel başına 2.480 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=854). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 544 olup ortalama personel başına 272 üye düşmektedir. Öte yandan merkez nüfus ortalaması (n=327.311) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 163.655 kişi, merkez çocuk nüfusu ortalaması (n=82.819) dikkate alındığında ise ortalama personel başına 41.409 kişi düşmekte olup bu sayılar standartların oldukça üzerindedir. Çocuk kütüphanesini sadece çocukların değil, çocuklarla beraber yetişkinlerin de kullanabildiği varsayımında hareketle hem ortalama merkez nüfusu hem de ortalama merkez çocuk nüfusu üzerinden hesaplama yapılmıştır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı %0,2, ortalama çocuk nüfusuna oranı ise sadece %0,7 olup bu oranlar oldukça düşüktür. Trabzon Çocuk Kütüphanesinde gerek toplam personel gerekse mesleki eğitim almış personel sayısı açısından standartlar sağlanamamış olmakla birlikte daha fazla personele ihtiyaç duyulduğu anlaşılmakta olup üye sayısının gerek toplam gerekse çocuk nüfusuna oranı ise ayrıca düşündürücüdür.

Trabzon Çocuk Kütüphanesinin toplam kitap sayısı azalma eğilimi göstermekte olup kitap sayısı 2017 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=11.859). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 9.222 olup ortalama nüfus (n=327.311) dikkate alındığında kişi başı 0,02, ortalama çocuk nüfusu (n=82.819) dikkate alındığında kişi başı 0,1 kitap düşmekle birlikte bu oran halk kütüphanesi ve IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 17 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından son iki yılda kitap satın alımı gerçekleşmezken bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından ortalama 130 kitap temin edilmiştir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden son iki yıl hariç belirli oranda kaynak temini gerçekleştiği de gözlenmektedir. Öte yandan, yıllara göre dalgalanmalar yaşansa da abone olunan süreli yayın sayısı standartların biraz üzerinde olup bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 11'dir. Ödünç verilen materyal sayısı özellikle 2020 yılında ciddi oranda azalmış olup bu azalma 2019 yılına kıyasla %77,7 oranında gerçekleşmiştir. Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3.1 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Trabzon Çocuk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam 46 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 228 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,07, çocuk nüfusa oranı ise sadece %0,3'tür. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılımın hem genel hem de çocuk nüfusa oranla oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=15), masal okuma saati (n=8), video gösterisi (n=7), diğer (n=6), kitap okuma saati (n=5), bilgilendirme (n=3), eğitim (n=1) ve forum (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup tanıtım, masal okuma, video gösterisi ve kitap okuma saati en sık gerçekleştirilen etkinliklerdir. Bu etkinliklere 105 yetişkin ve 1.034 çocuk katılım göstermiştir. Öte yandan "diğer" başlığı altında tanıtım ve boyama etkinlikleri ile birlikte, hayvan sevgisi, Trabzon'un kurtuluşu ve turizmin önemi konulu etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6. Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	4	5	4	4	3
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	1	2	1	1	1
Kullanıcı Sayısı	19.140	22.343	25.642	35.763	16.229
Üye Sayısı	633	830	1.247	1.998	2.186
Kitap Sayısı	17.486	17.346	17.346	12.370	12.430
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	1.523	757
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	79	59	24	24	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.824	1.133	2.339	3.884	3.746
Kültürel Etkinlik Sayısı	2	7	4	22	4
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	352	895	670	1.030	241
Nüfus	119.463	121.535	123.552	125.848	127.331

Tablo 6’da Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte personel sayısında kısmi bir dalgalanma görülse de her yıl en az bir mesleki eğitim almış kütüphanecinin kütüphanede görev aldığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısında sadece 2020 yılında azalma görülmekle birlikte 2019 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=35.763). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 23.823 olup ortalama personel başına 5.955 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=2.186). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.379 olup ortalama personel başına 345 üye düşmektedir. Öte yandan nüfus ortalaması (n=123.546) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 30.887 kişi düşmekte olup bu sayı standartların oldukça üzerindedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı %1,1 olup bu oran oldukça düşüktür.

Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısı özellikle son iki yılda azalma eğilimi gösterirken bu sayı 2016 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=17.486). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 15.396 olup ortalama nüfus (n=123.546) dikkate alındığında kişi başı 0,1 kitap düşmekle birlikte bu oran halk kütüphanesi ve IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 11.2 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte kitap satın alımı gerçekleşmezken bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden özellikle son iki yıl kaynak temini gerçekleştirildiği temin edilen kaynak sayısında son yıl azalma yaşandığı gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı her geçen yıl azalma eğilimi gösterse de bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 37 olup standardı sağlamaktadır. Ödünç verilen materyal sayısında dalgalanmalar gözlenirse de özellikle 2019 yılında bu sayı en yüksek seviyeye çıkmıştır (n=3.884). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 1.9 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam 39 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 638 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,5’tir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=9), sergi (n=7), kitap okuma saati (n=7), masal okuma saati (n=4), oyun (n=3), şenlik (n=3), gösteri (n=2), tören (n=1), bilgilendirme (n=1), video gösterisi (n=1) ve diğer (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup tanıtım, sergi ve kitap okuma saati en sık gerçekleştirilen etkinliklerdir. Öte yandan “diğer” başlığı altında boyama etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 196 m² kapalı kullanım alanı, 51 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Ancak kütüphane 2022 yılı itibari ile yeni ve daha geniş kapasiteli binasında hizmet vermektedir. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 305.107.55 TL’dir.

Tablo 7. Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	2	2	2	2	2
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Kullanıcı Sayısı	19.718	22.760	25.610	18.214	8.824
Üye Sayısı	1.755	2.376	3.254	3.982	4.185
Kitap Sayısı	17.735	25.048	27.353	27.752	28.457
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	1	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	3.392	5.995	-	735	606
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	64	87	71	43	109
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	4.517	7.956	14.164	6.375	3.300
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	2	2	5	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	216	25	347	-
Nüfus	47.334	47.191	49.496	48.660	48.734

Tablo 7’de Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte personel sayısında değişiklik yaşanmazken her yıl en az bir mesleki eğitim almış kütüphanecinin kütüphanede görev yaptığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının son iki yılda azaldığı gözlenirken özellikle 2020 yılında ciddi düşüş yaşanmış, 2018 yılında en yüksek sayıya

ulaşmıştır (n=25.610). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 19.025 olup ortalama personel başına 9.513 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır (n=4.185). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 3.110 olup ortalama personel başına 1.555 üye düşmektedir. Öte yandan nüfus ortalaması (n=48.283) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 24.141 kişi düşmekte olup bu sayı standartların oldukça üzerindedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı %6,4 olup bu oran da düşüktür.

Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısı her yıl artış gösterirken 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=28.457). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 25.269 olup ortalama nüfus (n=48.283) dikkate alındığında kişi başı 0,5 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 8.1 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte sadece bir kitap satın alımı gerçekleştirirken bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2018 yılında kaynak temini gerçekleştirmediği temin edilen kaynak sayısında ise son yıllarda azalma yaşandığı gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2018 ve 2019 yıllarında azalma eğilimi gösterse de bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 75'tir. Ödünç verilen materyal sayısında özellikle son iki yılda önemli oranda düşüş gözlenmekle birlikte bu sayı 2018 yılında en yüksek seviyeye çıkmıştır (n=14.164). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 2.3 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Araklı İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam dokuz kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 118 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,002'dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; bilgilendirme (n=3), kitap okuma saati (n=2), gezi (n=1), açılış (n=1), ödül (n=1) ve diğer (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup bilgilendirme en sık gerçekleştirilen etkinliktir. Öte yandan "diğer" başlığı altında kitap-kütüphane tanıtımı ve en çok okuyan okuyucuya başarı belgesi takdimi gerçekleştirilmiştir.

Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 362 m² kapalı kullanım alanı, 66 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibarı ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 207.275.16 TL'dir.

Tablo 8. Arsin 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	2	2	2	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	8.622	8.797	9.800	10.677	3.077
Üye Sayısı	150	338	580	772	852
Kitap Sayısı	10.018	11.568	11.568	11.568	10.858
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	152	496	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	2.677	-	-	899	-
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	39	44	38	26	15
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	2.871	2.327	2.932	2.497	832
Kültürel Etkinlik Sayısı	1	1	-	4	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	83	305	-	306	-
Nüfus	27.712	28.175	34.831	32.063	31.525

Tablo 8'de Arsin İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Toplam personel sayısına bakıldığında son yıllarda sadece bir personelin kütüphanede görev yaptığı beş yıllık süreçte ise kütüphanecilik eğitimi almış personelin görev yapmadığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında ciddi oranda azaldığı gözlenirken bu sayı özellikle 2019 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=10.677). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 8.195 olup ortalama personel başına (n=2) yaklaşık 4.097 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=852). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 538 olup ortalama personel başına 269 üye düşmektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=30.861) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 15.431 kişi düşmekte olup bu sayı standartların üzerindedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %1,7 olup bu oran oldukça düşüktür.

Arsin İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısı 2017-18-19 yıllarında değişmezken 2020 yılında azalma eğilimi göstermiştir (n=10.858). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 11.116 olup ortalama nüfus (n=30.861) dikkate alındığında kişi başı 0,4 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 21 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte 658 kitap satın alınmış olsa da özellikle son üç yıl kitap satın alımı gerçekleşmemiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2016 ve 2019 yıllarında kaynak temini gerçekleştiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2018 yılından itibaren azalma eğilimi gösterse de bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 32'dir. Ödünç verilen materyal sayısında özellikle 2020 yılında önemli oranda düşüş gözlenmekle birlikte 2018 yılında bu sayı en yüksek seviyeye çıkmıştır (n=2.932). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 4.3 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Arsin İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam altı kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 139 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,4'tür. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=2), kitap okuma saati (n=2), ödül (n=1) ve diğer (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup tanıtım ve kitap okuma saati öne çıkan etkinliklerdir. Öte yandan "diğer" başlığı altında Trabzon'u boyuyorum isimli boyama etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Arsin 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 73 m² kapalı kullanım alanı, 27 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın oldukça altındadır. Yine 2020 yılı itibarı ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 81.633.25 TL'dir.

Tablo 9. Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	4.796	9.857	13.185	16.166	10.660
Üye Sayısı	362	656	925	1.508	1.898
Kitap Sayısı	4.316	8.014	8.885	10.042	10.490
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	1.422	538	1	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	2.267	-	-	1.004
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	-	58	51	17	80
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.445	2.284	4.476	4.833	4.275
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	2	1	4	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	380	280	507	-
Nüfus	21.666	21.041	22.630	23.328	23.713

Tablo 9'da Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte her yıl sadece bir personelin görev yaptığı görülürken bu kütüphanede de beş yıllık süreçte mesleki eğitim almış kütüphanecinin görev yapmadığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında azaldığı gözlenirken bu sayı özellikle 2019 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=16.166). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 10.933 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısıdır. Kütüphane üye sayısı sürekli artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.898). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.070 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin yıllık olarak ilgilenmek durumunda kaldığı ortalama üye sayısıdır. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=22.476) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların oldukça üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %4,8 olup bu oran oldukça düşüktür.

Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının beş yıllık süreçte sürekli artış eğilimi gösterdiği, 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir (n=10.490). Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 8.349 olup ortalama nüfus (n=22.476) dikkate alındığında kişi başı 0,4 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 8 kitap düştüğü de

anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte 1.961 kitap satın alınmış olsa da özellikle son iki yıl kitap satın alımı gerçekleşmemiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2017 ve 2020 yıllarında kaynak temini gerçekleştiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2017 yılından itibaren azalma eğilimi gösterse de bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 41'dir. Ödünç verilen materyal sayısında özellikle 2020 yılında kısmi bir düşüş gözlenmekle birlikte 2019 yılında bu sayı en yüksek seviyeye çıkmıştır (n=4.833). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3.2 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam yedi kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 1.167 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %5,2'dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; ödül (n=2), gezi (n=2), tören (n=1), tanıtım (n=1) ve kitap okuma saati (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup ödül ve gezi öne çıkan etkinliklerdir.

Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 190 m² kapalı kullanım alanı, 47 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibarı ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 101.313.51 TL'dir.

Tablo 10. Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	4.496	4.112	6.564	4.577	1.349
Üye Sayısı	223	293	159	609	649
Kitap Sayısı	7.447	7.847	7.847	7.847	7.847
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	118
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	62	39	33	12	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	894	373	779	696	204
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	-	-	-	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	-	-	-	-
Nüfus	12.672	12.396	16.213	14.379	13.890

Tablo 10'da Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Toplam personel sayısına bakıldığında tıpkı Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinde olduğu gibi son yıllarda sadece bir personelin kütüphanede görev yaptığı beş yıllık süreçte ise kütüphanecilik eğitimi almış personelin görev yapmadığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında ciddi oranda azaldığı gözlenirken bu sayı özellikle 2018 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=6.564). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 4.220 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısıdır. Kütüphane üye sayısı 2018 yılından sonra artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=649). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 387 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin yıllık olarak ilgilenmek durumunda kaldığı ortalama üye sayısıdır. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=13.910) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %2,8 olup bu oran oldukça düşüktür.

Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının 2017 yılından itibaren değişmediği görülmektedir. Bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimine ilişkin olumsuz izlenim yaratmaktadır. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 7.767 olup ortalama nüfus (n=13.910) dikkate alındığında kişi başı 0,5 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 20.1 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte kitap satın alımı yapılmamış olup yine bu durum da kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2020 yılında kaynak temini

gerçekleştiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı her geçen yıl azalma eğilimi göstermekle birlikte bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 29'dur. Ödünç verilen materyal sayısında özellikle 2020 yılında önemli oranda düşüş gözlenmekle birlikte 2016 yılında bu sayı en yüksek seviyeye çıkmıştır (n=894). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 1.5 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte herhangi bir kültürel etkinlik düzenlenmediği ise kütüphane-kullanıcı etkileşimine ilişkin olumsuz izlenim yaratan bir diğer gösterge olarak dikkat çekmektedir.

Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 42 m² kapalı kullanım alanı, 13 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın uzağındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 85.227.43 TL'dir.

Tablo 11⁶. Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	-	-	-	-	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	1
Kullanıcı Sayısı	10.696	17.380	4.247	704	2.264
Üye Sayısı	971	308	320	73	234
Kitap Sayısı	8.504	8.504	8.504	8.504	8.504
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	2.150
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	39	62	51	15	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	5.982	5.303	4.276	747	959
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	-	-	-	1
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	-	-	-	4
Nüfus	14.059	13.958	14.511	13.909	13.815

Tablo 11'de Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Toplam personel sayısına bakıldığında 2020 yılında kütüphaneye mesleki eğitim almış personel ataması yapıldığı anlaşılmakta olup önceki yıllarda kütüphane hizmetleri geçici personel tarafından gerçekleştirilmiştir. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında bir önceki yıla oranla artış gösterse de 2017 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=17.380). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 7.058 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısını göstermektedir. Kütüphane üye sayısı 2020 yılında artış gösterse de 2016 yılında en üst seviyeye yükselmiştir (n=971). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 381 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin yıllık olarak ilgilenmek durumunda kaldığı ortalama üye sayısıdır. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=14.050) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %2,7 olup bu oran oldukça düşüktür.

Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının beş yıllık süreçte değişmediği görülmektedir. Bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimine ilişkin olumsuz izlenim yaratmaktadır. Beş yıllık süreçte ortalama kitap sayısı ve ortalama nüfus (n=14.050) dikkate alındığında kişi başı 0,6 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 22.3 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte kitap satın alımı yapılmamış olup yine bu durum da kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2020 yılında kaynak temini gerçekleştiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2017 yılından itibaren azalma eğilimi göstermekle birlikte bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 33'tür. Ancak 2020 yılı itibari ile herhangi bir süreli yayına aboneliğin bulunmaması Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin süreli yayın standardını da sağlayamadığını göstermektedir. Ödünç verilen materyal sayısında son iki yılda önceki yıllara göre önemli oranda azalma gözlenmekle birlikte 2016 yılında ödünç verilen materyal sayısı en yüksek

⁶ 2016-17-18-19 yıllarında Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinde Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen geçici bir personel hizmet vermiştir.

seviyeye çıkmıştır (n=5.982). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 9.1 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte sadece bir etkinlik (ödül töreni) düzenlenmiş ve bu etkinliğe sadece dört kişi katılmıştır. Bu durum, kütüphane-kullanıcı etkileşimine ilişkin olumsuz izlenim yaratan bir diğer gösterge olarak dikkat çekmektedir.

Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 122 m² kapalı kullanım alanı, 61 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 80.429.06 TL'dir.

Tablo 12. Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016 ⁷	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	-	1	1	-	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	1	1	-	1
Kullanıcı Sayısı	3.889	6.509	7.739	8.545	6.286
Üye Sayısı	470	915	1.272	1.545	1.661
Kitap Sayısı	6.887	13.852	14.924	14.924	14.924
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	2.102	3.728	-	3.406	3.441
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	-	41	32	16	34
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	7.370	4.257	3.931	3.555	2.441
Kültürel Etkinlik Sayısı	3	4	3	-	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	150	239	91	-	-
Nüfus	23.357	23.439	26.626	25.363	24.893

Tablo 12'de Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Toplam personel sayısına bakıldığında zaman zaman sadece bir mesleki eğitim almış personelin kütüphanede görev yaptığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında azaldığı gözlenirken bu sayı özellikle 2019 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=8.545). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 6.594 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısıdır. Kütüphane üye sayısı her yıl artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.661). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.173 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin yıllık olarak ilgilenmek durumunda kaldığı ortalama üye sayısıdır. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=24.736) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların oldukça üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %4,7 olup bu oran oldukça düşüktür.

Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının 2018 yılından itibaren değişmediği görülmektedir. Bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimine ilişkin olumsuz izlenim yaratmaktadır. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 13.102 olup ortalama nüfus (n=24.736) dikkate alındığında kişi başı 0,5 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 11.2 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte kitap satın alımı yapılmamış olup yine bu durum da kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden 2018 yılı haricinde kaynak temini gerçekleştirildiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2020 yılında önceki yıllara oranla artış göstermiş olup bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 25'tir. Ödünç verilen materyal sayısı beş yıllık süreçte sürekli olarak azalmış olup bu sayının 2016 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=7.370). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3.7 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Maçka İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam 10 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 96 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,4'tür. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon)

⁷ 2016 yılında Maçka İlçe Halk Kütüphanesinde Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen geçici bir personel hizmet vermiştir.

(n=4), gezi (n=1), kurs (n=1), masal okuma saati (n=1), bilgilendirme (n=1), ödül (n=1) ve diğer (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup kütüphane tanıtımı öne çıkan etkinlik türüdür. Öte yandan “diğer” başlığı altında dünya çocuk günü konulu bir girişimde bulunulmuştur.

Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 90 m² kapalı kullanım alanı, 25 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın oldukça altındadır. Ancak kütüphane 2022 yılı itibari ile yeni ve daha geniş kapasiteli binasında hizmet vermeye başlamıştır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 65.705.57 TL’dir.

Tablo 13. Of İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	2	2	2	2
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	1	2	2	2	2
Kullanıcı Sayısı	13.581	18.516	28.672	38.060	7.414
Üye Sayısı	700	691	1.143	1.433	1.558
Kitap Sayısı	15.320	17.528	17.210	17.353	16.206
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	3	-	1	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	1.364	2.267	1.089	1.664	3.031
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	42	58	50	16	76
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	4.474	3.361	4.253	4.766	2.042
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	2	1	6	9
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	252	220	493	181
Nüfus	40.914	41.248	43.499	43.082	43.754

Tablo 13’te Of İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte personel sayısında çok fazla değişiklik yaşanmazken 2017 yılından itibaren kütüphanede mesleki eğitim almış iki kütüphanecinin görev yaptığı anlaşılmaktadır. Bu durum diğer ilçe halk kütüphaneleri ile karşılaştırıldığında Of İlçe Halk Kütüphanesi için avantajlı bir durum olarak değerlendirilebilir. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında ciddi oranda azaldığı gözlenirken bu sayı özellikle 2019 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=38.060). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 21.249 olup ortalama personel başına 10.624 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı 2018 yılından itibaren artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.558). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.105 olup ortalama personel başına 552 üye düşmektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=42.499) dikkate alındığında ortalama personel başına 21.250 kişi düşmektedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %2,6 olup bu oran oldukça düşüktür.

Of İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısında kısmi bir dalgalanma yaşandığı görülmektedir. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 16.723 olup ortalama nüfus (n=42.499) dikkate alındığında kişi başı 0,4 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından oldukça yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 15.1 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte sadece dört adet kitap satın alınmış olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden her yıl kaynak temin edildiği gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2020 yılında önceki yıla oranla ciddi artış göstermiş olup bu sayı beş yıllık süreçte ortalama 48’dir. Ödünç verilen materyal sayısında beş yıllık süreçte kısmi dalgalanmalar gözlenmekte olup bu sayının 2019 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=4.766). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3.4 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Of İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte toplam 18 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 229 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,5’tir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kitap okuma saati (n=7), diğer (n=4), video gösterisi (n=3), sergi (n=2), oyun (n=1) ve film gösterimi (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup kitap okuma saati öne çıkan etkinlik türüdür. Öte yandan “diğer” başlığı altında okuma alışkanlığı kazandırma ve geliştirme, internet kullanımının faydaları ve zararları, kütüphane hizmetlerinin tanıtımı, boyama etkinlikleri, kütüphane ziyaretleri gibi girişimlerde bulunulmuştur.

Of İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 260 m² kapalı kullanım alanı, 65 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 190.546.71 TL'dir.

Tablo 14. Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	2	2	2	3	3
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Kullanıcı Sayısı	27.662	25.211	19.841	18.168	6.849
Üye Sayısı	821	1.000	1.011	1.414	1.485
Kitap Sayısı	17.776	17.779	17.071	17.068	18.282
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	-	1.213	1.017
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	62	39	31	22	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	13.221	2.406	2.952	4.026	1.501
Kültürel Etkinlik Sayısı	-	1	-	-	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	-	180	-	-	-
Nüfus	25.833	25.669	27.428	26.824	26.391

Tablo 14'te Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte toplam personel sayısının son iki yılda artmış olduğu ve her yıl en az bir mesleki eğitim almış kütüphanecinin kütüphanede görev yaptığı anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısı her yıl azalmış olup bu sayının özellikle 2016 yılında en yüksek seviyede olduğu anlaşılmaktadır (n=27.662). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 19.546 olup ortalama personel başına 9.773 kullanıcı düşmektedir. Kullanım oranının aksine kütüphane üye sayısı her yıl artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.485). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.146 olup ortalama personel başına 573 üye düşmektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=26.429) dikkate alındığında ortalama personel başına 13.214 kişi düşmektedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %4,3 olup bu oran oldukça düşüktür.

Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısında kısmi bir dalgalanma yaşandığı görülmektedir. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 17.595 olup ortalama nüfus (n=26.429) dikkate alındığında kişi başı 0,7 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 15.3 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte herhangi bir kitap satın alımı yapılmamış olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden de sadece son iki yıl kaynak temin edildiği gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı her yıl azalmış olmakla birlikte 2020 yılında herhangi bir süreli yayına abonelik kalmamıştır. Süreli yayın aboneliği beş yıllık süreçte ortalama 31'dir. Ödünç verilen materyal sayısında 2016 sonrası ciddi bir azalma yaşanmış olup bu sayının 2016 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=13.221). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 4.2 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte sadece bir kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliğe 180 kişi katılım göstermiştir. Beş yıllık süreçte dikkate alındığında ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,1'dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım ilçe nüfusuna oranla oldukça düşüktür. Kütüphanede, kütüphane haftasında bilgilendirme etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 157 m² kapalı kullanım alanı, 55 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 273.745.69 TL'dir.

Tablo 15. Şalpaazarı İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	8.670	15.120	10.318	18.258	9.298

Üye Sayısı	559	481	799	1.382	1.488
Kitap Sayısı	8.869	15.307	15.731	18.349	18.349
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	402	-	1.701	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	1.387	4.728	1.089	2.255	3.424
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	40	45	37	16	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.404	2.443	2.035	5.946	1.703
Kültürel Etkinlik Sayısı	1	2	2	4	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	85	237	326	417	-
Nüfus	10.978	10.774	11.934	11.015	10.846

Tablo 15'te Şalpaazarı İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte her yıl bir kütüphanecinin kurumda görev yaptığı gözlenirken mesleki eğitim almış personelin bulunmaması dikkat çekmektedir. Kütüphane kullanıcı sayısında dalgalanmalar yaşandığı, bu sayının en yüksek seviyeye 2019 yılında çıktığı anlaşılmaktadır (n=18.258). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 12.333 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısını göstermektedir. Kütüphane üye sayısı 2018 yılından itibaren artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.488). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 942 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama üye sayısını göstermektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=11.109) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %8,5 olup bu oran oldukça düşüktür.

Şalpaazarı İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısında 2019 yılına kadar her yıl artış yaşandığı gözlenirken son iki yılda sayının değişmediği anlaşılmaktadır. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 15.321 olup ortalama nüfus (n=11.109) dikkate alındığında kişi başı 1,4 kitap düşmekle birlikte bu oran halk kütüphanesi ve IFLA standartlarına en yakın oran olmakla birlikte Trabzon il, çocuk ve ilçe halk kütüphaneleri arasında sahip olunan en iyi oran olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 16.2 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte 2017 ve 2019 yıllarında satın alma gerçekleştirilmiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından yer yer olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden her yıl belirli oranda kitap temin edildiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı 2017 yılından itibaren azalmış olup 2020 yılında herhangi bir süreli yayına abonelik kalmamıştır. Süreli yayın aboneliği beş yıllık süreçte ortalama 28'dir. Ödünç verilen materyal sayısında kısmi bir dalgalanma gözlenirken bu sayının 2019 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=5.946). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 2.8 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Şalpaazarı İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte dokuz kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 213 kişi katılım göstermiştir. Beş yıllık süreçte dikkate alındığında ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %2,0'dır. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım oranı ilçe halk kütüphanelerine kıyasla pozitif bir algı oluşturmaktadır. Etkinlikler tür bakımından; diğer (n=5), kitap okuma saati (n=2), gösteri (n=1) ve bilgilendirme (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup "diğer" başlıklı etkinlikler öne çıkmaktadır. "Diğer" başlığı altında kitap okuma günü, İstiklal Marşının kabulü, boyama, ödüllendirme ve yöre kıyafetleriyle horon gösterileri gibi girişimlerde bulunulmuştur.

Şalpaazarı İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 212 m² kapalı kullanım alanı, 44 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 98.685.98 TL'dir.

Tablo 16. Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	10.090	5.373	6.282	3.955	2.381
Üye Sayısı	424	568	731	924	975
Kitap Sayısı	11.714	11.714	14.513	14.513	14.513
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	-	-	409	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	3.095	-	-	3.069
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	40	42	34	16	39
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	5.631	2.729	7.508	3.282	1.969
Kültürel Etkinlik Sayısı	1	2	1	2	1
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	148	248	168	152	57
Nüfus	14.471	14.008	14.592	14.116	13.914

Tablo 16’da Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Tıpkı Şalpazarı İlçe Halk Kütüphanesinde olduğu gibi beş yıllık süreçte her yıl bir kütüphanecinin kurumda görev yaptığı gözlenirken mesleki eğitim almış personelin bulunmayışı dikkat çekmektedir. Kütüphane kullanıcı sayısında 2016 yılına göre ciddi azalma yaşandığı, en yüksek seviyeye 2016 yılında çıktığı anlaşılmaktadır (n=10.090). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 5.616 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısını göstermektedir. Kütüphane üye sayısı her yıl belirli oranda artış göstermiş ve bu sayı 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=975). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 724 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama üye sayısını göstermektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=14.220) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %5,1 olup bu oran oldukça düşüktür.

Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının belirli yıllarda aynı sayıda kaldığı gözlenmektedir. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 13.393 olup ortalama nüfus (n=14.220) dikkate alındığında kişi başı 0,9 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 18.5 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte sadece 2018 yılında satın alma gerçekleştirilmiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden sadece 2017 ve 2020 yıllarında kitap temin edildiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısında dalgalanma gözlenirse de süreli yayın aboneliği beş yıllık süreçte ortalama 34’tür. Ödünç verilen materyal sayısında 2018 yılından itibaren düşüş gözlenirken bu sayının 2018 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=7.508). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 5.8 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Tonya İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte yedi kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 155 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %1,1’dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım oranı oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=4), kitap okuma saati (n=2) ve kitap fuarı (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup kütüphane tanıtımı öne çıkmaktadır.

Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 58 m² kapalı kullanım alanı, 21 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın oldukça altındadır. Yine 2020 yılı itibari ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 82.689.04 TL’dir.

Tablo 17. Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	1	1	1	1	1
Kullanıcı Sayısı	8.937	10.074	10.206	10.401	3.430
Üye Sayısı	234	851	1.213	1.429	1.541
Kitap Sayısı	12.014	15.169	15.285	15.743	15.740
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	366	363	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	-	3.534	2.398	-	1.004
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	38	39	24	23	78
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.069	2.569	4.875	4.845	2.403
Kültürel Etkinlik Sayısı	2	2	1	10	5
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	230	295	19	120	38
Nüfus	26.788	26.787	28.209	27.525	27.332

Tablo 17’de Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte her yıl bir kütüphanecinin kurumda görev yaptığı gözlenirken bu kütüphanecinin mesleki eğitim almış bir kütüphaneci olduğu anlaşılmaktadır. Kütüphane kullanıcı sayısının 2020 yılında azaldığı, bu sayının en yüksek seviyeye 2019 yılında çıktığı anlaşılmaktadır (n=10.401). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 8.610 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama kullanıcı sayısını göstermektedir. Kütüphane üye sayısı her yıl belirli oranda artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.541). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 1.054 olup bu sayı aynı zamanda tek personelin sorumlu olduğu ortalama üye sayısını göstermektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=27.328) dikkate alındığında kütüphanede görev yapan tek kütüphanecinin yıllık ortalama sorumlu olduğu birey sayısının da standartların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %3,8 olup bu oran oldukça düşüktür.

Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının 2020 yılı haricinde her yıl artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 14.790 olup ortalama nüfus (n=27.328) dikkate alındığında kişi başı 0,6 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 14 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte sadece 2016 ve 2017 yıllarında satın alma gerçekleştirilmiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden belirli yıllarda kitap temin edildiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısında dalgalanma gözlenirse de süreli yayın aboneliği beş yıllık süreçte ortalama 40’tur. Ödünç verilen materyal sayısında 2018 yılına kadar artış bu yıldan itibaren ise düşüş gözlenirken bu sayının 2018 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=4.875). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte 20 kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 140 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,5’dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım oranı oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kitap okuma saati (n=6), diğer (n=4), gezi (n=4), kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=1), tören (n=1), video gösterisi (n=1), sanat (n=1), oyun (n=1) ve eğitim (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup kitap okuma saati, gezi ve “diğer” kategorileri öne çıkmaktadır. “Diğer” başlığı altında boyama, proje ödevi hazırlama, ders çalışma saati ve kurs öğrencilerinin kütüphane ziyareti gibi faaliyetlerde bulunulmuştur.

Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 196 m² kapalı kullanım alanı, 41 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın altındadır. Yine 2020 yılı itibarı ile kütüphanenin cari bütçesi toplam 90.205.54 TL’dir.

Tablo 18. Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 Yıllarına İlişkin Sayısal Verileri

	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Personel Sayısı	2	2	2	2	2
Mesleki Eğitim Almış Personel Sayısı	-	-	-	-	-
Kullanıcı Sayısı	12.535	12.461	16.213	14.503	6.726
Üye Sayısı	266	591	931	1.197	1.269
Kitap Sayısı	11.223	17.425	14.910	14.910	14.910
Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayısı	147	804	-	-	-
Merkezden Satın Alınan Kitap Sayısı	2.102	1.828	-	979	112
Merkezden Abone Olunan Süreli Yayın Sayısı	61	39	34	18	-
Ödünç Verilen Materyal Sayısı	1.271	3.415	4.001	3.741	1.035
Kültürel Etkinlik Sayısı	1	1	1	2	-
Kültürel Etkinliklere Katılan Kişi Sayısı	49	-	39	62	-
Nüfus	36.365	38.150	39.624	41.516	43.321

Tablo 18’de Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin 2016-2020 yılları arasındaki verileri yer almaktadır. Beş yıllık süreçte her yıl iki kütüphanecinin kurumda görev yaptığı gözlenirken mesleki eğitim almış personelin bulunmayışı dikkat çekmektedir. Kütüphane kullanıcı sayısında 2018 sonrası azalma gözlenirken bu sayı en yüksek seviyeye 2018 yılında çıkmıştır (n=16.213). Beş yıllık süreçte ortalama kullanıcı sayısı 12.488 olup ortalama personel başına 6.244 kullanıcı düşmektedir. Kütüphane üye sayısı her yıl belirli oranda artış göstermiş ve 2020 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır (n=1.269). Beş yıllık süreçte ortalama üye sayısı 851 olup ortalama personel başına yaklaşık 425 üye düşmektedir. Öte yandan beş yıllık nüfus ortalaması (n=39.795) dikkate alındığında ortalama personel başına yaklaşık 19.898 kişi düşmektedir. Ortalama üye sayısının ortalama nüfusa oranı ise sadece %2,1 olup bu oran oldukça düşüktür.

Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin toplam kitap sayısının 2018 yılı itibarıyla sabit kaldığı gözlenmektedir. Beş yıllık süreçte kitap sayısı ortalama 14.676 olup ortalama nüfus (n=39.795) dikkate alındığında kişi başı 0,4 kitap düşmekle birlikte bu oran IFLA standartları açısından yetersizdir. Bununla birlikte, ortalama üye ve kitap sayıları dikkate alındığında ise beş yıllık süreçte üye başına ortalama 17 kitap düştüğü de anlaşılmaktadır. Kütüphane tarafından beş yıllık süreçte sadece 2016 ve 2017 yıllarında satın alma gerçekleştirilmiş olup bu durum kütüphane-kullanıcı etkileşimi açısından olumsuz bir tablo çizmektedir. Bununla birlikte kütüphaneye merkezden 2018 yılı hariç her yıl belirli sayıda kitap temin edildiği de gözlenmektedir. Öte yandan abone olunan süreli yayın sayısı beş yıllık süreçte her yıl azalmış olup 2020 yılı itibarıyla herhangi bir abonelik kalmamıştır. Abone olunan süreli yayın sayısı beş yıllık süreçte ortalama 30’dur. Ödünç verilen materyal sayısında 2018 yılına kadar artış, bu yıldan itibaren düşüş yaşandığı gözlenmektedir. Ödünç verilen materyal sayısının 2018 yılında en yüksek seviyede olduğu gözlenmektedir (n=4.001). Ortalama üye sayısı ve ödünç verilen materyal sayısı dikkate alındığında beş yıllık süreçte üye başına ortalama 3.2 kaynağın ödünç verildiği de anlaşılmaktadır.

Yomra İlçe Halk Kütüphanesinde beş yıllık süreçte beş kültürel etkinlik düzenlenirken bu etkinliklere ortalama 30 kişi katılım göstermiştir. Ortalama katılımcı sayısının ortalama nüfusa oranı %0,07’dir. Beş yıllık süreçte kütüphane tarafından gerçekleştirilen kültürel etkinliklere katılım oranı oldukça düşüktür. Etkinlikler tür bakımından; kitap okuma saati (n=3), kütüphane tanıtımı (oryantasyon) (n=1) ve bilgilendirme (n=1) gibi kategorilere ayrılmakta olup kitap okuma saati öne çıkmaktadır.

2022 yılı itibarıyla bina yenileme çalışmaları devam etmekte olan Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin 2020 yılı verilerine göre 172 m² kapalı kullanım alanı, 79 kişilik oturma kapasitesi bulunmakta olup kütüphane kullanım alanı standardın oldukça altındadır. Yine 2020 yılı itibarıyla kütüphanenin cari bütçesi toplam 187.988.32 TL’dir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sürdürülebilir bir kütüphane-şehir kültürü etkileşimi açısından kütüphanelerin birtakım gereklilikleri göz önünde bulundurulması ve yine birtakım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Gereklilikler ve yeterlilikler bağlamında Trabzon halk kütüphanelerinin kütüphaneyi oluşturan temel unsurlar açısından ele alındığı ve kültürel değerleri koruma, geliştirme ve bireylere aktarma sorumluluğu taşıyan toplumsal ve kültürel kurumlar olan halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısı ve şehir kültürü ilişkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında, Trabzon halk kütüphaneleri ile ilgili olarak aşağıda yer alan sonuçlara erişilmiştir:

- Trabzon İl Halk kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Bu durum, Trabzon İl Halk Kütüphanesinde dahi personel açığına/gereksinimine işaret etmektedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşandığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartların oldukça üzerindedir. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler tür bakımından çeşitlilik gösterse de etkinliklere katılım oranı toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İl halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Trabzon İl Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında personel, süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Trabzon Merkez Çocuk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, gerek merkez nüfusa gerekse merkez çocuk nüfusuna oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın oldukça üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı oldukça düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standardın oldukça altındadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler tür bakımından çeşitlilik gösterse de etkinliklere katılım oranı toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Trabzon Merkez Çocuk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları kısmen karşılamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı oldukça düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standardın oldukça altındadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler tür bakımından çeşitlilik gösterse de etkinliklere katılım oranı toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Akçaabat İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında personel ve süreli yayın aboneliği açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında

personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.

- Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı standartları karşılamazken toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı diğer ilçelere kıyasla kısmen iyi ancak yine de düşündürücü düzeydedir. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standardın altındadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamasa da diğer ilçelere göre daha iyi düzeydedir. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Araklı İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında mesleki eğitim almış personel sayısı ve süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Arsin 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın kısmen üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı oldukça düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları yeterince karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Arsin 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Beşikdüzü İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı oldukça düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli

yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede beş yıllık süreçte herhangi bir etkinlik gerçekleştirilmemiştir. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standartlarının oldukça gerisindedir. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Çaykara 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında sadece süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.

- Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartların oldukça uzağında olmakla birlikte, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın kısmen üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla yok denecek kadar azdır. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardının gerisindedir. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Düzköy İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında sadece süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait eski binanın kapalı kullanım alanı ise bina standardının oldukça gerisindedir. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Maçka İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında sadece süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Of İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı standartları karşılamazken toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartların altındadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından yeterince çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Of İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında mesleki eğitim almış personel sayısı ve süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları yeterince sağlayamasa da diğer ilçelere göre kısmen daha iyi durumdadır. Nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi

sayısı ise standardın kısmen üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartların altındadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede beş yıllık süreçte sadece bir adet etkinlik gerçekleştirilmiş olup etkinliğe katılım oranı ise toplam nüfusa oranla yok denecek kadar azdır. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Sürmene 100. Yıl İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında mesleki eğitim almış personel sayısı, süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.

- Şalpazarı İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın kısmen üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşük olmakla birlikte diğer ilçelere göre iyi durumdadır. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları hemen hemen karşılamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin kısmen yaşandığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Şalpazarı İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında kişi başı kitap sayısı, süreli yayın aboneliği ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın kısmen üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşük olmakla birlikte diğer ilçelere göre iyi durumdadır. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları yeterince karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardının oldukça gerisindedir. Gereklilikler ve yeterlilikler kapsamında Tonya İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında kişi başı kitap sayısı ve kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.
- Vakfikebir İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı standartları karşılamazken toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından yeterince çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla oldukça düşüktür. İlçe halk kütüphanesine ait kapalı kullanım alanı ise bina standardını karşılamaktadır. Gereklilikler ve yeterlilikler

kapsamında Vakfıkebir İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında mesleki eğitim almış personel sayısı ve süreli yayın aboneliği açısından olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.

- Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin toplam personel sayısı ve toplam personel sayısı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı standartları karşılamamakta, nüfusa oranla ortalama personel başına düşen kişi sayısı ise standardın üzerindedir. Nüfusa oranla kütüphane üye sayısı düşüktür. Nüfusa oranla kişi başı kitap sayısı standartları karşılamamaktadır. Kütüphane tarafından ya da merkezden kitap satın alım durumuna bakıldığında kütüphane-kullanıcı etkileşiminin yeterince yaşanmadığını söylemek mümkündür. Abone olunan ortalama süreli yayın sayısı standartları karşılamaktadır. Kütüphanede gerçekleştirilen etkinlikler sayı ve tür bakımından çeşitlilik göstermemekte, etkinliklere katılım oranı ise toplam nüfusa oranla yok denecek kadar azdır. İlçe halk kütüphanesine ait eski binanın kapalı kullanım alanı ise bina standardının karşılamamaktadır. Gereklikler ve yeterlilikler kapsamında Yomra İlçe Halk Kütüphanesinin şehir kültürüne katkı sağlama noktasında kütüphane tarafından/merkezden kitap satın alma ve süreli yayın aboneliği açısından kısmen olumlu tablo çizdiği ve kütüphane-şehir kültürü etkileşimi kapsamında personel, derme, kullanıcı, bina gibi temel unsurlar ve gerçekleştirilen etkinlikler açısından iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında erişilen sonuçlar yine araştırma kapsamında ortaya konulan araştırma soruları bağlamında incelendiğinde, Trabzon halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkı sağlamak ve bu katkıyı sürdürülebilir kılmak adına gerekli standartların oldukça gerisinde olduğu, il ve ilçe bazında nicelik açısından değişiklik gösteren temel unsurlara ilişkin beş yıllık istatistiksel veriler ışığında mevcut yeterliliklerle kütüphane-şehir kültürü etkileşiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Trabzon halk kütüphanelerinde gerçekleştirilen kültürel etkinliklerin kısmen çeşitlilik gösterdiği, nicelik açısından ise yetersiz olduğu gözlenmektedir. Trabzon il ve ilçe halk kütüphanelerinin şehir kültürüne daha fazla katkı sağlayabilmesi ve bu katkı sürecinin daha sürdürülebilir hale getirilebilmesi adına yukarıda sıralanan sonuçlar kapsamında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Trabzon halk kütüphanelerinin toplam personel sayısı ve toplam sayı içerisindeki mesleki eğitim almış kütüphaneci sayısı artırılmalıdır. Bu bağlamda, KYGM ve yerel yönetim işbirliği ağı güçlendirilmelidir. Bu işbirliği sayesinde ve personel ilke ve standartları doğrultusunda kütüphanelerde yerel yönetimler tarafından tam zamanlı personel/kütüphaneci istihdamına alt yapı oluşturulacaktır. Aynı zamanda il, ilçe nüfusuna oranla kütüphaneci başına düşecek kişi sayısı da azalmış, etkileşim için daha uygun bir alt yapı hazırlanmış olacaktır. Personelin, kütüphanelerin işlevselliği ve toplum ile kurulacak bağın niteliği üzerinde belirleyici bir unsur olduğu ve eksikliğinde kurumsal amaç ve işlevlerin nitelikli bir şekilde yerine getirilmesinin, kütüphane-şehir kültürü ilişkisinin nitelikli bir şekilde kurulmasının mümkün olmayacağı göz ardı edilmemelidir.
- Trabzon halk kütüphanelerinin toplum tarafından bilinirliği ve görünürlüğü sağlanmalı ve bu sayede kullanım ve üye sayısı artırılmalıdır. Bilinirlik ve görünürlük kapsamında halkla ilişkiler uygulamalarına önem ve öncelik verilmeli, benzer ve farklı kurumlarla bölgesel düzeyde işbirliği ağı kurulmalı, özellikle yerel basın ve sosyal medya platformları aktif ve etkin kullanılmalıdır. Halkla ilişkiler uygulamaları, halk kütüphanelerinin kurumsal geleceği ve toplumsal entegrasyonu için olmazsa olmaz olarak düşünülmelidir. Aksi takdirde, sosyal, kültürel, bilgi vb. temelli gereksinimlerini alternatif kaynak, kanal ve kurumlardan karşılayacak olan bireyler zamanla halk kütüphanelerine duyulan ihtiyacın azalmasına ve kurumsal sürekliliğin tehdidine ortam hazırlayacaktır. Bununla beraber, kısıtlı iletişim ve etkileşim faaliyetleri kütüphane-şehir kültürü etkileşiminin de istenilen düzeyde gerçekleştirilmesinin önüne geçecektir.

- Trabzon halk kütüphanelerinde derme geliştirme çalışmalarına önem verilmeli, gerek merkezden gerekse kütüphane tarafından düzenli satın alımlar gerçekleştirilerek kişi başı materyal sayısı standartlara yaklaştırılmalıdır. Özellikle kütüphane tarafından materyal satın alma süreci öncesinde hizmet verilen bölgede yaşayan bireylerin gereksinim ve beklentileri saptanmalı, satın alma talepleri bu gereksinim ve beklentilere göre gerçekleştirilmelidir. Bu sayede hem koleksiyon geliştirme süreci daha etkin yürütülecek hem de kütüphane-kullanıcı etkileşimine fırsat tanınmış olacaktır. Bu yaklaşım aynı zamanda kütüphane-şehir kültürü ilişkisinin oluşmasına ve güçlenmesine de olanak sağlayacaktır. İhtiyaç duyduğu kaynağa halk kütüphanesinden erişim sağlayacak olan bireylerin kütüphaneye bakış açısı ve kullanım eğilimi olumlu yönde gelişecektir. Bu sayede halk kütüphaneleri toplumun sosyal, kültürel, bilgi vb. temelli ihtiyaçlarına karşılık verebilen kurumlar olarak nitelendirilecek, hizmet verdikleri toplumun, şehrin ayrılmaz bir parçası haline dönüşecektir.
- Trabzon halk kütüphaneleri tarafından daha fazla kültürel, sosyal vb. etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Bu etkinlikler tür, içerik ve sayı bakımından zenginleştirilerek farklı kullanıcı profillerinin kütüphaneyi kullanmasına fırsat yaratılmalıdır. Etkinlik türü ve içeriği kapsamında bilgi elde edebilmek için benzer kurumların sosyal medya hesapları, web sayfaları takip edilebilir, kütüphaneleri ilgilendiren ortak platformlara/mesleki platformlara dâhil/üye olunabilir, halk kütüphaneleri kapsamında hazırlanan bilimsel yayınlar takip edilebilir. Bu sayede, hem kütüphanecilerin hizmet kapsamlı vizyonlarının genişlemesine hem de kültürel etkinlikler kapsamında çeşitliliğin artmasına olanak yaratılmış olacaktır. Kütüphanelerin sadece kitap ödünç alınan ya da öğrencilerin ders çalışmak için uğradıkları mekânlar olmadıklarına, aksine toplumun sosyo-kültürel gelişimi ve bilgi odaklı her türlü ihtiyacına karşılık verebilecek potansiyele sahip kurumlar olduklarına, şehir kültürünün önemli bir parçası olduklarına ilişkin olumlu bir imaj çizilmiş olacaktır. Etkinliklerin farklı halkla ilişkiler araç ve kanallarıyla hedef kitleye iletilmesine özen gösterilmeli, özellikle sosyal medyanın aktif ve etkin kullanımı sağlanmalıdır.
- Trabzon halk kütüphaneleri fiziki yapı açısından gözden geçirilmeli, kütüphane hizmetlerinin daha etkin sunulabilmesi, personel ve kullanıcı rahatlığının sağlanabilmesi adına uygun fiziki alanlar inşa/tahsis edilmelidir. Akçaabat, Maçka ve Yomra İlçe Halk Kütüphanelerinde yakın zamanda gerçekleştirilen fiziki yenileme çalışmaları diğer ilçe halk kütüphanelerinde de gerçekleştirilmeli ve bu sayede bina standartları sağlanmalıdır. Fiziki açıdan öncelik, kütüphanelere özel binaların inşa ya da restore edilmesi olmalıdır. Fiziki/mimari yapının tıpkı diğer temel unsurlar gibi kütüphane-şehir kültürü etkileşiminin önemli bir sağlayıcısı olduğu göz ardı edilmemelidir.
- Trabzon halk kütüphanelerinde başta personel unsuru olmak üzere bina, bütçe ve derme gibi unsurlara ilişkin iyileştirme çalışmalarının işbirliği ve bölgesel dayanışma olmadan orta ve uzun vadede geliştirilmesinin mümkün olmayacağı anlaşılmakta olup bu bağlamda kütüphane bazındaki girişimlerin yanında KYGM ve yerel yönetimlerin işbirliği ağı oluşturması ve etkin bir iletişim ortamının yaratılması gerekmektedir. Kütüphaneleri kendi kaderlerine terk etmenin işin kolay kısmı olduğu, esas zorluğun ve sorumluluğun ise bireysel ve toplumsal kalkınma adına bu kurumların canlandırılmasında gizli olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda, yerel yönetimler kültürel ve toplumsal kalkınma sürecinde daha aktif rol almalı, bireysel ve dolayısıyla bölgesel kalkınmayı toplumsal düzeyde bir zorunluluk olarak algılamalı, bireye ve dolayısıyla topluma hizmet ilkesini kültürel boyutta daha fazla hissettirmelidir. Kütüphane-şehir kültürü etkileşiminde kütüphanelere, KYGM'ye, yerel yönetimlere ve bölge halkına ayrı ayrı sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmanın, halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısı bağlamında Trabzon halk kütüphaneleri özelinde gerçekleştirilmiş olan bir fragman niteliği taşıdığı göz ardı edilmemelidir. Somut verilere dayalı benzer çalışmaların her bir il düzeyinde gerçekleştirilmesiyle benzer sonuçlara ulaşılması ihtimali oldukça muhtemeldir. Bu durum, Türk halk kütüphaneciliğine ilişkin çarpıcı gerçekleri açık şekilde ortaya koyarken teoride ve uygulamada sürecin parçası olan her bir kişi ya da kurumun üstlenmesi gereken rol ve sorumluluklara ve bu rol ve sorumlulukların ciddiyetine de ışık

tmaktadır. Kütüphaneciliğin felsefi boyutu yeterince anlaşılmeden girişilen çaba ve gerçekleştirilen atılımların ise günü kurtarmaktan öteye geçemeyeceği, uzun vadede kalıcı olamayacağı, kurumsal sürekliliğin sağlayıcısı niteliği taşımayacağı açıktır.

Halk kütüphaneleri bilgi toplumunun kılcal damarları, kültürün ve kültürel öğelerin koruyucu ve taşıyıcılarıdır. Bireylerin kültürel gelişimi yanında şehirlerin kültürel değerlerini koruma, geliştirme, kullandırma ve gelecek nesillere aktarma sorumluluğunu layıkıyla yerine getirebilen halk kütüphaneleri bu sayede şehir kültürüne de üst düzey katkı sağlamaktadır/sağlamış olacaktır. Trabzon halk kütüphaneleri özelinde ele alınan bu çalışma ile birlikte halk kütüphanelerinin standartlara olan mesafesine, mevcut yeterliliklerine, aksayan yönlerine özellikle beş temel unsur açısından (bina, bütçe, personel, kullanıcı, derme) karşılaştırmalı olarak dikkat çekilmiş, uzun vadede sürecin iyileştirilebilmesi ve kütüphane-şehir kültürü etkileşiminin sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına önerilerde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültür ve geleneği ile değerlerinin oluşumu ve aktarımında halk kütüphanelerinin yeri ve önemi: Niceliksel verilerle İzmir örneği. *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 110-137. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/54441/684522> adresinden erişildi.
- Akman, İ. (2000). Bilgi çağı ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(3), 355-356. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/812/805> adresinden erişildi.
- Alaca, E. (2015a). Trabzon'da halk kütüphaneleri ve halk kütüphanelerinin şehir kültürüne katkısı. *Uluslararası Karadeniz Havzası Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 227-241. <https://docplayer.biz.tr/17942650-Uluslararası-karadeniz-havzası-halk-bilimi-arastirmalari-dergisi-u-k-h-a-d.html> adresinden erişildi.
- Alaca, E. (2015b). *Halk kütüphanelerinde yenilikçi hizmet geliştirme süreci: Bartın Ulus Kültür ve Sanatevi Halk Kütüphanesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alaca, E. (2021). *Türkiye'de halk kütüphaneleri için yenilikçi örgüt kültürü ve stratejisi*. İstanbul: Hiperyayın.
- Altay, A. (2018). *Yerel bellek kurumları olarak halk kütüphaneleri: Türkiye'de durum*. H. Odabaş ve M. A. Akkaya (Ed.). Halk kütüphaneleri: Geçmişten geleceğe yönelimler ve yeni roller (s. 349-368) içinde. İstanbul: Hiperyayın.
- Altay, A. ve Yankova, I. (2016). Türkiye'deki il halk kütüphanelerinin yerel kültür açısından değerlendirilmesi. N. Özel ve T. Çakmak (Yay. haz.). *Uluslararası Kültürel Mirasın ve Kültürel Bellek Kurumlarının Yönetimi Kongresi (17-20 Eylül 2014, İstanbul) Bildiriler Kitabı* (s. 445-451) içinde. Ankara: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği. <https://unak.org.tr/yayin/unak-2014-uluslarasi-kulturel-mirasin-ve-kulturel-bellek-kurumlarinin-yonetimi-kongresi-bildiri-kitabi/> adresinden erişildi.
- Anameriç, H. (2008). Osmanlılarda kütüphane kültürü ve bilimsel yaşama etkisi. *OTAM (Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, 19, 53-78. <http://eprints.rclis.org/11106/> adresinden erişildi.
- Atılğan, D. (2012). Nevşehir'de kültür ve kütüphaneler. A. Öger (Ed.). *I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri (16-19 Kasım 2011, Nevşehir)* içinde (s. 329-352). Nevşehir: Nevşehir Üniversitesi. https://dosyalar.nevsehir.edu.tr/1e2edf2721d253311606fadb9d40d410/1_uluslararasi_nevsehir_tarih_ve_kultur_sempozyumu-2.pdf adresinden erişildi.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Belli, A. ve Aydın, A. (2017). Kent kültürü ve kentlilik bilincinin oluşumunda üniversitelerin rolü: Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 422-434. <https://asosjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=6566> adresinden erişildi.
- Cengiz, E. (2017). *Halk kütüphanelerinde derme geliştirme politikaları: Türkiye’de halk kütüphaneleri üzerine bir değerlendirme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Cengiz, E., Külcü, Ö. ve Yılmaz, B. (2019). Türkiye’deki halk kütüphanelerinin derme geliştirme açısından değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 20(1), 1-24. <https://doi.org/10.15612/BD.2019.709> adresinden erişildi.
- Çakın, İ. (1986). Kütüphanenin toplumsal konumu ve işlevleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35(1), 8-16. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1337/1329> adresinden erişildi.
- Dündar, A. (2001). Tarih boyunca Trabzon havalisinde kütüphaneler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 305-312. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32664> adresinden erişildi.
- Ersoy, O. (1966). *Halk kütüphanelerimiz üzerine bir araştırma*. Ankara: Güven Matbaası.
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği. (2012, 11 Ocak). *Resmi Gazete* (Sayı: 28170). <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264032/halk-kutuphaneleri-yonetmeliği.html> adresinden erişildi.
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 165-184. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/713306> adresinden erişildi.
- Hazırlar, M. A. (2004). *Halk kütüphanelerinde iç mimari* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ignatow, G. (2011). What has globalization done to developing countries’ public libraries? *International Sociology*, 26(6), 746-768. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0268580910393373> adresinden erişildi.
- The International Federation of Library Associations and Institutions. (2007). *Halk kütüphanesi hizmeti: Gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri*. P. Gill ve diğerleri (Yay. haz.). (B. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Köse, Y. (1970). *Halk kütüphaneleri Türkiye’de neden yavaş geliyor* (Yayımlanmamış bitirme tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kütüphane Hizmet Esasları. (2012). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4857,ek-kutuphane-hizmet-esaslari.pdf?1> adresinden erişildi.
- Odabaş, H. (2009). Van ilinde halk kütüphanelerinin diğer bazı illere göre durumu: Karşılaştırmalı analiz. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(42), 65-81. <https://odabashuseyin.files.wordpress.com/2011/04/van-ilinde-halk-kc3bc3bcphanelerinin-dic49fer-bazc4b1-illere-gc3b6re-durumu.pdf> adresinden erişildi.
- Odabaş, H., Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültürü ve yaşamında yenilikçi kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri. *Arşiv Dünyası*, 7(1), 26-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ad/issue/55174/741500> adresinden erişildi.
- Oğuz, E. (2010). *Türkiye’de kültür politikaları ve kütüphaneler: 1923-1980* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Polat, C. (2009). Kültürel kalkınmada halk kütüphanelerinin önemi ve Bitlis’te halk kütüphaneleri: Karşılaştırmalı bir analiz. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/importance-of-the-public-libraries-in-cultural-development-and-public-libraries-in-btls-province-a-comparative-analysis.pdf> adresinden erişildi.

- Saydam, A. (2006). Trabzon'da halkın kitap sahibi olma düzeyi. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170), 1-10. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36942/422514> adresinden erişildi.
- Şahin, G. (2007). *Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü ve Etimesgut İlçe Halk Kütüphanesinin kullanım etkinliğinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şeşen, Y. (2016). Kent arşivi kültürü ihtiyacımız. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(1), 108-113. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48657/618834> adresinden erişildi.
- Taşkın, N. ve Altay, A. (2020). *Şehir kültürü ve halk kütüphaneleri: Bartın örneği*. T. Karakök ve H. Demir (Ed.). Edebiyat-kültür ve tarih araştırmaları (s. 207-242) içinde. İstanbul: Hiperyayın.
- Taşkın, Ü. (2009). 1317 (1899-1900) Maarif Salnamesi'ne göre Trabzon vilayeti'nde eğitim kurumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 243-262. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/accordng-to-1317-18991900-maarif-salname-in-trabzon-education-foundations.pdf> adresinden erişildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. (2021). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden erişildi.
- Withers, F. N. (1974). *Standards for library service: An international survey*. The Unesco Press. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000011390> adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (1996). *Halk kütüphanesi kullanımı: Sosyo-ekonomik bir çözümleme*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Yılmaz, B. (2005). Türkiye'deki kültürel yaşam: Sayısal bir değerlendirme. <http://openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/10065/milliyetsanat2005%28561%2966-68%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (2008). İlkçağ Anadolu uygarlıklarında sosyo-ekonomik ve kültürel yapı bağlamında kütüphane/arşiv kurumu. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(3), 351-376. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/527/520> adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (2009). *Türkiye'de kültür politikası ve kütüphane*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi.
- Yılmaz, B. (2013). *Halk kütüphaneleri: Araştırmalar ve görüşler*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi.